

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEK VE İKİ EBEVEYNLİ ÇOCUKLARIN BENLİK SAYGI
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(Bursa Örneği)**

HİCRAN YALÇINER

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. İBRAHİM GÜRSES**

İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEK VE İKİ EBEVEYNLİ ÇOCUKLARIN BENLİK SAYGI
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(Bursa Örneği)**

HİCRAN YALÇINER

**TEZ DANIŞMANI
PROF.DR.İBRAHİM GÜRSES**

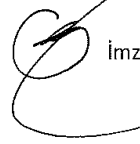
İSTANBUL-2020

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Yüksek Lisans
Öğrenci No :174205095
Öğrenci Adı Soyadı : Hicran YALÇINER

Tek ve İki Ebeveynli Çocukların Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması (Bursa Örneği) isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 14.02.2020 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç.Dr.İsmail BARIŞ
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

İmza

Danışman : Prof.Dr.İbrahim GÜRSES
(Uludağ Üniversitesi)

Üye : Doç.Dr.Hasan Hüseyin TAYLAN
(Sakarya Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Araştırmanın amacı, tek ve iki ebeveynli çocukların benlik saygılarının incelemektir. Bu doğrultuda araştırmamız boşanma, ayrılık ve ölüm gibi nedenlerle tek ebeveyni ile yaşamak zorunda kalan öğrenciler ile bütünlüğünü koruyan ailede yaşayan öğrencilerin benlik saygılarının farklılaşma olup olmadığı, aralarındaki ilişkilerin ne düzeyde olduğunu belirlemeyi ve farklılaşmayı belirleyen nedenleri bulgulamak hedeflenmiştir. Araştırma, Bursa İl Merkezindeki Ortaöğretim okullarını temsilen seçilen dört lisede öğrenim gören 110'u tek ebeveyn, 100 tanesi iki ebeveyn olan 210 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Rosenberg Benlik Saygı Ölçeği kullanılmış olup verilerin analizinde SPSS veri analiz programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi sonucunda istatistiksel analizlerde T-testi, Anova ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmadan sonucunda; tek ebeveyn ile iki ebeveynli çocukların benlik saygılarında anlamlı fark bulunamamıştır. Bu nedenle yapılan çalışmalardan örnekler verilerek hipotezler desteklenmiştir. Erkeklerin eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi boyutlarının kızlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 17-18 yaş grubundaki bireylerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bireylerin yaşlarının artmasına bağlı olarak baba ile ilişki düzeylerinin de artış gösterdiği bulunmuştur. Anne eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ebeveynleri ayrıldığında 6-11 yaş grubunda olan öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu, 12-18 yaş grubunda olan ve ailesiyle yaşayan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Benlik saygısının artması ana baba ilgisi ve baba ile ilişki düzeylerini olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ölçekte yer alan 12 alt boyutu; benlik saygısı, insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme becerisi, baba ile ilişki, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, anne baba ilgisi, hayalperestlik, psiko-motor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit algısının yetersizliğine sebep olan sorunların önlenmesi ve gereksinimlerin ortaya konulması bakımından öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile, Tek ve İki ebeveynli çocuklar, Benlik Saygısı

ABSTRACT

The purpose of the study is to examine the self-esteem of single and two-parent children. In this regard, our research aims to determine whether the self-esteem of the students who have to live with their single parents due to divorce, separation and death, and the students who live in the family who maintain their integrity, have differentiation, determining the level of relations between them and determining the reasons for differentiation. The research was carried out with 210 students, 110 of whom are single parents, 100 of them are two parents, studying in four high schools selected to represent the secondary schools in Bursa City Center. Relational scanning method, one of the descriptive research methods, was used in the research. In the research, personal information form and Rosenberg Self-Esteem Scale were used as data collection tool, and SPSS data analysis program was used to analyze the data. As a result of the normal distribution of the data, T-test, Anova and correlation analyzes were used in statistical analysis. As a result of the research; No significant difference was found in the self-esteem of single-parent and two-parent children. Therefore, hypotheses are supported by giving examples from the studies. It was concluded that boys' sensitivity to criticism and parental interest were higher than girls. It was found that individuals in the 17-18 age group had higher levels of parental interest and that their relationship with the father increased due to the increase in the age of the individuals. It has been concluded that students whose mother education level is lower have higher levels of threat perception in interpersonal relations. When the parents were separated, it was concluded that the students who were in the 6-11 age group had higher levels of continuity in the concept of self, and that the students who were in the 12-18 age group and who lived with their family were less susceptible to criticism. It has been concluded that the increase in self-esteem affects parental interest and their relationship with the father negatively. 12 sub-dimensions included in the scale; self-esteem, trust in people, depressive affect, ability to participate in discussions, relationship with the father, continuity of the concept of self, sensitivity to criticism, interest in parents, dreamyness, psycho-motor information, preventing problems that cause insufficient perception of threats in interpersonal relationships and revealing needs suggestions are presented.

Keywords: Family, Single and Two-parent children, Self-Esteem

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 2019-2020 tarihleri arasında Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nın yüksek lisans programı bitirme tezi olarak hazırlanmıştır.

Öncelikle, tez konumu bulmam da ve her türlü desteğini benden esirgemeyen çok saygı değer tez danışmanım Prof.Dr.İbrahim GÜRSES'e; çalışma süresi boyunca benden desteğini esirgemeyen benim için yeri her zaman ayrı ve çok değerli olan kendisini, fikirlerini daima örnek aldığım Doç.Dr.İsmail Barış'a; tez danışmanımla tanışmama ve çalışmaya başlamama vesile olan Öğretim Görevlisi, Mahmut Şevket ÖZTÜRK'e araştırmamı gerçekleştirdiğim okullarda gönüllü olarak çalışmaya katılan tüm öğrencilere; veri toplama sürecinde ulaşmam gereken kişileri bulmamda yardımcı olan Rehber Öğretmeni Zeynep ÖZDEMİRE'e; eğitim verdiği okulda veri toplama sürecini kolaylaştıran değerli öğretmen Sermiye ALPARSLAN'a da teşekkürü borç bilirim.

Bana olan inançlarını hiçbir zaman eksiltmeyen daima destekleyen emeklerinin karşılığının hiçbir zaman ödeyemeyeceğim ve oğlumun bakımıyla ilgilenen değerli annem Ayşe KABASAKAL'a ve babam Ahmet KABASAKAL'ateşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca maddi ve manevi her zaman yanımda olan, oğlumla ilgilenen kayınpederim Rifat YALÇINER'e ,kayınvalidem Şöhret YALÇINER'e; Ümmügülsüm YALÇINER'e ve Sezer YALÇINER'e teşekkürlerimi sunarım.

Tanıdığım ilk günden beri hayallerime ortak olan tüm desteğiyle yanımda olan eşim Uğur YALÇINER'e; beni sabırla bekleyen ve onunla geçirmem gereken zamandan aldığım için oğlum Melih Fırat YALÇINER'den özür diler, teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak tez yazım dönemim de fikirlerini esirgemeyen yoluma ışık tutarak destek olan Büşra ERSAL'a; kuzenim Canan KABASAKAL'a; bilgisayar programları ile ilgili her konuda destek olan Barış DURUR'a ve tüm dostlarıma bu süreçte bana kattıkları her şey için çok teşekkür ederim.

Hicran Yalçın

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

02.02.2020

Hicran YALÇINER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
BEYAN	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Ailenin Tanımı ve Aile Yapısı.....	6
2.2. Aile Yapısının Tarihsel Gelişimi.....	7
2.3. Sosyo-Ekonomik Yapının Aile Üzerindeki Etkileri.....	8
2.4. Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri	10
2.5. Ölümün Çocuk Üzerindeki Etkileri	12
2.6. Benlik Saygısı Kavramının Tanımı Ve Özellikleri	13
2.7. Benlik Saygısı ve Çocuk	14
2.8. Çocukluk Dönemleri.....	16
2.8.1. Erken Çocukluk Dönemi (0-6)	16
2.8.2. İkinci Çocukluk(İlkokul) Dönemi (6-12)	17
2.8.3. Ergenlik Dönemi (12-18).....	18
2.9. Tek Ebeveynli Ailelerin Çocuklarında Görülen Davranışlar	21
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Araştırmanın Hipotezi.....	23
3.3. Evren ve Örneklem	23

3.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları.....	24
3.5. Veri Toplama Araçları ve Süreci	24
3.6. Verilerin Analizi.....	25
4.BULGULAR.....	26
5.TARTIşMA.....	72
6.SONUÇ ve ÖNERİLER	79
Sonuçlar	79
Öneriler.....	81
KAYNAKÇA.....	83
EKLER	92
EK 1. KİşİSEL BİLGİ FORMU	92
EK 2. ROSENBERG BENLİK SAYGI ÖLÇEĞİ	93
EK 3.ETİK KURUL ONAYI.....	101
EK 4. MEB İZNİ.....	102
ÖZGEÇMİş	103

TABLULAR DİZİNİ

Tablo1: Öğrencilerin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre dağılımları	26
Tablo2: Öğrencilerin sınıf, sınıf ortalaması ve sınıfta kalma durumu değişkenlerine göre dağılımları.....	26
Tablo3: Öğrencilerin kardeş var mı?, var ise kaç tane ve kiminle yaşıyorsunuz sorularına göre dağılımları.....	27
Tablo4: Öğrencilerin anne eğitim ve baba eğitim değişkenlerine göre dağılımları.....	27
Tablo5: Öğrencilerin anne meslek ve baba meslek değişkenlerine göre dağılımları	28
Tablo6: Öğrencilerin ebeveyn boşanma, diğer ebeveynle görüşme sıklığı, anne sağ, baba sağ olma durumlarına göre dağılımları	29
Tablo7: Öğrencilerin rehber öğretmene müracaat, anne baba ayrıldığındaki yaş değişkenlerine göre dağılımları	30
Tablo8: Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri.....	30
Tablo9: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre benlik saygısı düzeyleri	31
Tablo10: Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları.....	32
Tablo11: Öğrencilerin yaş değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	33
Tablo12: Öğrencilerin sınıf değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	35
Tablo13: Öğrencilerin sınıf başarısı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	37
Tablo14: Öğrencilerin sınıfta kalma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları	39
Tablo15: Öğrencilerin kardeş olma durumuna göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları.....	40
Tablo16: Öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	41

Tablo17: Öğrencilerin kiminle yaşıyor değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	44
Tablo18: Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	47
Tablo19: Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	49
Tablo20: Öğrencilerin anne meslek değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	52
Tablo21: Öğrencilerin baba meslek değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	54
Tablo22: Öğrencilerin ebeveyn boşanma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları	57
Tablo23: Öğrencilerin ayrı ebeveynle görüşme sıklığı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları.....	58
Tablo24: Öğrencilerin baba sağ olma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları	62
Tablo25: Öğrencilerin rehber öğretmene müracaat durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	63
Tablo26: Öğrencilerin ebeveyn ayrıldığındaki yaş durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları	66
Tablo27: Öğrencilerin benlik saygısı ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkiler	68

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AKT : Aktaran

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

RBSÖ : Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

SPSS : Statistical Package Social Science

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

T.C : Türkiye Cumhuriyeti

1.GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca varlığını koruyan en temel toplumsal yapı ailedir. Bu yapı günümüzde de önemini korumaya devam etmektedir. Aile, erkek ve kadının bir araya gelip aynı evde yaşamaları, maddi ve manevi olarak karşılıklı alışveriş halinde yaşamın sürdürüldüğü bir kurumdur (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008). Geniş tanımı kapsamında aile, çocukların sağlıklı bir birey şeklinde hayatlarını devam ettirmelerini onları çevrelerine karşı ilgili duyarlı ve kendi yaşamlarını kendilerine yetebilmelerini sağlamaktadır (Ünüvan, 2007; Kaner, 2000). Ülkenin geleceğini ve gelişmişlik düzeyini aile içinde yetiştirilen çocuklar belirlemektedir.

Temelleri sağlam atılan ailede yetişen çocuklar geleceğin sağlıklı yetişkinleri olarak varlığını sürdürecektir aynı zamanda problemliler aileler içinde yetişen çocuklar, yarının problemliler yetişkinleri, anne – babaları ya da eşleri olarak kısır döngü şeklinde devam edecektir. Aile korunması, aile içi ilişkilerin geliştirilmesi ve sağlıklı aile yapısının sürdürülmesi önem arz etmektedir. Çocuklar doğmak istedikleri evi ve anne babalarını seçemezler; bu yüzden aile yapısı kurulurken atılan doğru adımlar geleceğin yetişkinlerini şekillendireceği için oldukça önemlidir. Evlilik aşamasında alınan yanlış kararlar, evlendikten sonra tartışmalara hatta şiddete sebep olmaktadır. Aile içindeki çözümler, aile yaşantısının son bulması, çiftlerin boşanması tek ebeveynli aile yapısının oluşmasına sebep olmaktadır. Birbirini zincirleme takip eden bu durumdan en çok etkilenen çocuklar olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2008).

Geçmişte yaşam süresi, hastalıklar, savaşlar, göç ve kıtlık gibi sorunlardan dolayı kısa olduğu için tek ebeveynlik varlığını sürdürmüştür. Günümüzde ise yaşam süresinin uzamasına rağmen boşanmaların artması nedeniyle tek ebeveynlik varlığını devam ettirmekte ve çocuklarda psikolojik etkiler meydana getirebilmektedir. Anne ve babanın boşanma yoluyla tek ebeveynli olarak yaşamına devam etmesi bazen de oluşabilecek daha büyük sorunları önleyebilmektedir. Aile içerisindeki psikolojik, fiziksel şiddet ve huzursuzluk çocuğu büyük oranda etkilemektedir. Bu nedenle boşanma bazen çocuğun yararına olabilmektedir. Ancak bunun yanında boşanmadan

sonra yaşanan psikolojik, sosyo-ekonomik sorunlar anne-baba ve çocuğu büyük oranda etkilediği yadsınamaz gerçektir (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008).

Tek ebeveynli aileler, iki kişinin paylaştığı sorumluluğu tek başına üstlenmektedir. Bu nedenle günlük yaşamlarında omuzlarında daha fazla yük hissetmektedirler. Anne babanın ebeveynlik görevleri arasında, çocuk bakımı , ev faaliyetlerinin sürdürülmesi yer almaktadır. Sosyo-ekonomik güçlükler, maddi yetersizlikler anne babanın tek ebeveynlikte yaşadığı en öncelikli sorunların başında gelmektedir. Ebeveynlerin yaşadığı bu sorunlardan çocuk çoğu zaman kendisini sorumlu tutmaktadır (Dusek, 1987; Doğru, 2018). Ve bu da çocuğun benlik saygısını olumsuz etkilemektedir.

Benlik saygısı bireylerin kendileri hakkında değerlendirmelerde bulunmaları, kendilerine onaylama, takdir etme ve ödüllendirme gibi şekillerde tanımlamadır. Bireylerin benlik saygısı küçük yaşlardan itibaren gelişmeye başlamakta ve yaşın ilerlemesine bağlı olarak kişisel deneyimler, yetenekler, psikolojik uyum gibi durumların da etkisiyle gelişimini sürdürür (Atıcı, 2009).

Bireylerin dış dünyanın gözüyle kendilerinin nasıl görüldüğü ile ilgili olan benlik saygısı, başkalarına karşı daha ilgili davranması ve çekici görülmesi gibi çabalar ortaya koymalarına neden olabilmektedir (Ünüvan, 2007; Kaner, 2000). Benlik saygısı eksikliği nedeniyle başkaları üzerinden etkiler meydana getirmek isteyen bireyler bunu istedikleri şekilde başaramadıklarında stres ve kaygı yaşamaktadırlar. Özellikle de bireyleri ergenlik dönemlerinde sahip oldukları beden algıları benlikleri üzerinde önemli ölçüde etkili olmaktadır (Balat ve Akman, 2004).

Beden imajı algısı bireylerin kendileri hakkında sahip oldukları olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelerden meydana gelmektedir. Yalnızca benlik saygısı üzerinde etkili olmayıp, aynı zamanda beden imajı ergenlerin sosyal ilişkiler kurmalarını, cinsiyet rollerini ve duygusal durumlarını da etkilemektedir. Lise dönemindeki bireylerin karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri de beden algısı ile ilgili olumsuz tutumlardır. Bu dönemde bireyler kendilerini fiziksel olarak güçlü hissetme, çekici bulma ve cinsel olarak karşı tarafın ilgisini çekmek gibi eğilimleri bulunmaktadır. Ayrıca bireylerin çevresi tarafından kabul edilme ve kendi bedeninin kabul edilmesi gibi beklentileri de bulunmaktadır. Buna karşılık beklentiler tam olarak karşılanmadığında bireylerin benlik saygısı düzeylerinde sorunlar meydana gelmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008).

Bireylerin gelişim dönemleri incelendiğinde en yoğun ve birey üzerinde etkinin en fazla olduğu dönemin ergenlik dönemi olduğu görülmektedir. Genel olarak 13-17 yaşlarını ifade eden bu dönem bireylerin kimliklerinin oluşmaya başladığı, biyolojik, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerinin önemli ölçüde şekillendiği bir dönemdir. Bu dönemde bireyler başkaları tarafından kabul edilme, beğenilme ve takdir edilme gibi duygulara sahiptirler. Bireylerin 13-17 yaş döneminde kendilerini inceler ve kendileri hakkında kararlar vermeye başlarlar. Fizyolojik olarak sahip olunan özellikler bireylerin en fazla ilgilerini çeken noktalardan birisi olarak görülmektedir (Dusek, 1987; Doğru, 2018).

Ergenlik döneminde bireyler sahip oldukları sosyokültürel çevre, yetenekler, fiziksel özellikler, psikolojik özellikler, ekonomik durum, anne babanın ayrı ya da vefat etmiş olması gibi durumlar nedeniyle benlik saygılarıyla önemli değişiklikler yaşamaktadırlar. Benlik saygısı bireylerin kendileri hakkında sahip oldukları olumlu ya da olumsuz kanaatleri kapsamaktadır. Özellikle ergenlik döneminde kendisini başkalarıyla kıyaslamaya başlayan bireyler, olumlu ya da olumsuz özelliklerini fark ederler (Ünüvan, 2007; Kaner, 2000).

Bireylerin sahip oldukları özelliklere ve yeteneklere ilişkin algıları olumlu olduğunda benlik saygıları yüksek olmakta, olumsuz algılara sahip olduklarında ise benlik saygıları düşmektedir. Benlik saygısının olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenmesi ergenlerin, yaşama yönelik bakışlarını da şekillendirmektedir (Öztürk, 2006; Kızıldağ ve Şendil, 2006). Sonuç olarak bireyler ergenlik döneminde benlik saygısına bağlı olarak olumlu kişisel özellikleri sahip olabilecekleri gibi, olumsuz kişisel özellikler de geliştirebilirler.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde bireylerin benlik saygıları ile beden algıları, cinsiyet rolleri, sosyo kültürel yapı, aile ve arkadaş ilişkileri gibi durumların ilişkili olduğu görülmektedir. Araştırma konusu itibarıyla dikkate alındığında ebeveynlerinden birisi vefat etmiş ya da ebeveyni ayrılmış olan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin de olumsuz etkilendiği görülmektedir (Can ve Polat, 2004; Ceylan, 2013; Fincham, 1998; Gözüyılmaz, 2011; Sümer ve Kağıtçıbaşı, 2010; Uyanık Balat ve Akman, 2004; Nichols, 2013; Gizir, 2016).

1.1. Araştırmanın Konusu

Toplumun yapı taşı olan aile kurumu, tarihsel, sosyal ve aynı zamanda kültürel olgudur. Tarih boyunca değişimlerin, dönüşümlerin yaşandığı her kurum gibi Aile yapısında da değişimler yaşanmaktadır. Aile kurumu çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetiştirildiği, ahlaki değerlerin geliştirildiği, çocukların psikolojik doyum ve koşulsuz sevginin karşılandığı, çocuğun sosyalleştiği ilk yerdir. Sosyal bir bütünün parçası olan aile kurumu toplumsal değişimler, ekonomik değişimlerden kaynaklı aile yapılarında farklılaşmalar meydana getirmiştir. Farklı aile gruplarından günümüzde en yaygın olanı Tek ebeveynli ailelerdir. Tek ebeveynli aile olmanın çocuk üzerindeki etkileri yadsınamaz gerçektir. Bu araştırmanın konusu Türkiye'nin Bursa ilindeki tek ve iki ebeveynli çocukların benlik saygı düzeylerini nicel araştırma yöntemiyle incelenmesi ve araştırılması amaçlanmıştır. Bu araştırmaya istinaden Dünya'da ve Türkiye'de yapılan çalışmalar incelenmiş ve literatür çalışmaları araştırmaya katkı sağlamıştır.

TÜİK(2018) verilerine göre, tek ebeveynli çocukların oranın %8,5 olarak belirtilmiştir. Bu ailelerde genellikle çocuk ve anne bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllara oranla boşanma da %10,9 artış bulunmaktadır. Bireylerin boşanmalarını etkileyen sosyal, kültürel ve ekonomik birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler etkili bir şekilde kullanılarak bireylerin durumlarının doğru bir şekilde tespit edilmesi ve yaşadıkları sorunların çözümü yönünde çaba sarf edilmesi gerekmektedir. Bireylerin hayatında ölüm, boşanma ve terk etme gibi durumlar önemli etkiler meydana getirmektedir. Bu değişen aile yapısı, aile bireyelerine düşen görev ve sorumlulukları da yeniden şekillendirmektedir. Sosyal hizmetler bireyelerin değişen aile yapısı karşısında önleyici ve koruyucu süreçleri harekete geçirmektedir. Bu araştırmada eşiyile ayrılmış ya da vefat etmiş bireyelerin ve çocukların yaşamakta oldukları psiko-sosyal ve ekonomik zorluklar incelenerek, sosyal hizmetler bağlamında ortaya çıkan ihtiyaçlarının belirlenmesine çalışılmıştır. Mevcut aile yapısında meydana gelen beklenmedik değişimler, aile yapısını ve ailenin geleceğini tehlike düşürmektedir. Araştırma sayesinde olası durumların tespit edilmesi, gücü zayıflayan aile ilişkilerinin ve üyelerinin sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesine yönelik katkı sağlanmasına çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada tek ve çift ebeveynli bireylerin benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması ve ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırmada öğrencilerden kişisel bilgi formu kapsamında kendileri ve ebeveynleri ile ilgili bilgiler istenmiştir. Ayrıca 12 alt boyuttan oluşan benlik saygısı ölçeği ile benlik saygısı düzeyleri ortaya çıkarılmış, kişisel bilgi formundaki değişkenlerle karşılaştırılmıştır.

Benlik saygısı, bireylerin kendilerine olan saygı ve güvenlerini ifade etmektedir. Bireyler sahip oldukları benlik saygısı düzeyleri ölçüsünde kendisiyle barışık çevresiyle ve çevresiyle ilişkileri güçlü olabilmektedir. Benlik saygısı düşük olan bireyler ise çevreleriyle sağlıklı ilişkiler geliştiremedikleri gibi aynı zamanda kendilerine yönelik de olumsuz tutumlar geliştirirler. Dolayısıyla benlik saygısı üzerinde çalışma yapmak bireylerin, kişisel ve sosyal gelişmelerinin desteklenmesini de sağlayacaktır. Ayrıca araştırma konusu itibarıyla tek ve çift ebeveynli bireylerin benlik saygısı düzeylerinin ortaya çıkarılarak karşılaştırmalı sonuçların elde edilmesi, aile yapısının bireyler üzerindeki etkisini ortaya çıkarması bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırma sayesinde 13-17 yaş dönemindeki bireyler tek ebeveynli olmaktan kaynaklanan zorluklar ve eksiklikler yaşamaktadır. Bu eksikliklerin benlik saygısına etkileri ortaya çıkarılarak, mevcut durumların tespit edilmesi ve benlik saygısı düşük olan bireylere yönelik faaliyetler düzenlenmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu araştırma sayesinde ergenlerin benlik saygılarına yönelik yeni perspektiflerin ortaya çıkarılarak, ilgili araştırmalara ve literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Ailenin Tanımı ve Aile Yapısı

İki farklı cinsin bir araya gelmesi ile kurulan ailenin kuruluşu, kişinin yalnız kalması ve yetersizlik duygusunu hissetmeye başladığı dönemde kurulmuştur. Aile sayesinde bireylerin sosyal, psikolojik ve biyolojik ihtiyaçlarının karşılanması ve ailedeki bireylerin ortak paylaşımlarını bulunduğu bir ortamdır (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008). Çocuklar için aile onları sosyal yaşama hazırlayan ve yaşamın ilk deneyimlerinin kazanıldığı bir ortamdır. Yetişkin aile bireyleri açısından ise sosyal ve günlük yaşamın zorlukları karşısında karşılıklı işbirliği ve dayanışmanın sağlandığı yerdir (Dönmezer, 1990).

Aile toplumun önemli bir parçasıdır. Toplumun sağlıklı olabilmesi için ailenin de sağlıklı olması gerekir. Günümüzde hızlı toplumsal gelişmeler aileyi önemli ölçüde etkilemiş, aile yapılarında değişiklikler meydana getirmiştir. Bu durum beraberinde toplumsal değerlerin ve kültürün de değişmesine zemin hazırlamıştır (Karlı, 2019).

Aile insanların varlığını devam ettirdiği bir kurum olarak tarihin ilk dönemlerinden itibaren varlığını sürdürmektedir. Aile, bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılandığı, duygusal temele dayanan sosyal, ekonomik ve psikolojik işlevleri bulunan bir yapıdır. Tarihi süreçte ailelerin yapılarında meydana gelen farklılıklar, farklı aile tanımlamalarını da ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda geleneksel geniş aile ve modern çekirdek aile olmak üzere iki temel kategoride aileyi ifade etmek mümkündür. Geleneksel ailede birden fazla kuşağın bir arada yer aldığı, anne, baba, büyükanne, büyükbaba, amca ve hala gibi bireylerin birlikte yaşaması söz konusudur. Geleneksel geniş aile sanayinin henüz gelişmediği tarım toplumunda insan gücüne dayalı aile yapısını ifade etmektedir (Tezcan, 2010). Buna karşılık model çekirdek aile ise geçtiğimiz son birkaç yüzyıl içerisinde sanayinin hızla gelişmesi ve şehirleşmenin artmasına bağlı olarak aile fert sayısındaki azalmayla ortaya çıkan anne, baba ve çocuklardan meydana gelen aile türüdür. Modern çekirdek aile yapısının ortaya çıkması özgürlük, toplumsal değişimler, tarım toplumunda uzaklaşma gibi nedenlere bağlı olarak gerçekleşmiştir (Topçu, 2006).

Bununla birlikte yatay hareketlilik sonucu köyden kente göç ederek şehrin kenar bölgelerinde yaşayan gecekondulu ailesi, evli ya da evli olmayan çocuk sahibi olmayan çocuksuz çiftler, boşanmış hiç evlenmemiş ya da ayrılmış bireylerin bulunduğu tek ebeveynli aile, çocuğa sahip olan kadın ile erkeğin eşlerden birinin ölmesi durumunda yeniden evlenme ile ortaya çıkarma üvey anne/babalı aile, boşanmış ya da hiç evlenmemiş bireyin yalnız yaşadığı aile, kadın ve erkeğin birlikte yaşadığı ancak evli olunmayan aile, kadın yada erkeğin birden fazla kişiyle evli olmasını ifade eden çok eşli aile, birden fazla tek eşli bireyin kaynak paylaşımı amacıyla birlikte yaşamalarını gerektiren aile türleri de bulunmaktadır. Sonuç olarak duygusal temele dayalı olan, bir takım mutluluk ve acıların birlikte yaşandığı, kendine özgü yaşamı olan, belirli değer yargılarına sahip, toplumun en küçük sosyal sistemi olan yapısı ailedir. Bu yapısı nedeniyle ailenin birçok görevi bulunmaktadır. Bunlar genel olarak cinsel yaşam, ekonomik birliktelik, üreme, çocuk bakımı şeklindedir (Tazcan, 2010).

2.2. Aile Yapısının Tarihsel Gelişimi

İnsanlık döneminin başlarından itibaren doğal şartların zor olması aile yapısını ortaya çıkarmıştır. Hatta ailelerin bir araya gelmesiyle toplumsal yapılarda gelişmeye başlamıştır (Bulut-Serin ve Aydınöglü, 2011; Dilek ve Aksoy, 2013; Özkan, 1994). İlk dönemlerden itibaren bireylerin neslinin devam ettirilmesi bakımından kadınların doğurganlık özelliklerine karşılık erkekler aile geçimini sağlama ve ev dışındaki işlerle uğraşma görevini üstlenmişlerdir (Ünüvan, 2007; Kaner, 2000). Yaşamın sahip olduğu çeşitli zorluklar gerek bireylerin aileyi oluşturmasına, gerekse de ailelerin bir araya gelerek toplumsal yapıyı oluşturmasına zemin hazırlamıştır. Aile içerisinde bireylerin anne ve baba olarak sahip olduğu sorumluluklar çocuklara üzerinde de etkiler meydana getirmiştir. Bu bakımdan kız çocukları anneye erkek çocukları da baba ile eşdeğer tutulmuştur (Köse, 2015).

Toplumda üretim mekanizmalarının istemesine bağlı olarak özel mülkiyet kavramı ortaya çıkmış, bireylerin sahip oldukları mal ve zenginliklerin özellikle erkek çocuklarına bırakılması önemli bir durum olarak meydana gelmiştir (Balat ve Akman, 2004). Kadınlar ataerkil toplum yapısı içerisinde sahip oldukları konumları zamanla kaybetmişler ve birçok haktan mahrum hale gelmişlerdir. Başlangıçta kan bağı ile

kurulan aile yapıları, zamanla değişime uğrayarak ekonomik ilişki temeline bağlı ailelere dönüşmüştür (Dönmezer, 1990).

Özellikle geleneksel aile yapısı içerisinde ataerkil yapının ortaya çıkması, tarım toplumunda kadının ev işleri ile uğraşmasına karşılık erkeklerin bağ bahçe işleri ile uğraşmaları, erkeğin aile içerisindeki önemini daha da artırmıştır. Dolayısıyla aile yapısının şekillenmesinde tarihsel gelişmelerin, sosyal kültürel ve ekonomik özelliklerin etkili olduğu görülmektedir (Harold ve Conger, 1997; Eriş ve İkiz, 2013). Nitekim emek gücüne ihtiyaç duyulması toplumda ataerkil yapının daha belirgin olarak hakim olması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bunların yanında toplumlar arasında ortaya çıkan savaşlar, savaşlarda ihtiyaç duyulan insan gücü gibi özellikler yine ataerkil toplumu önemli hale getirmiştir (Öztürk, 2006; Kızıldağ ve Şendil, 2006). Toplumların yerleşik hayata geçmesi ile birlikte teknolojik araçların icat edilmeye başlanması, insan gücüne olan ihtiyacı belirli ölçüde azaltmıştır. Bu yeni durum da aile yapısında değişikliklere neden olmuştur. Tarım işleri kadınların görevi olmaktan çıkmış erkeğin uğraş alanı durumuna gelmiştir.

Ekonomik olarak sahip olduğu üretim rolünü de kaybeden kadınlar, neticede toplumdaki sosyo ekonomik statülerini de kaybetmişlerdir. Geleneksel aile yapılarında geniş aile ve aile içerisinde çok sayıda bireye ihtiyaç duyulmaktadır. İnsan gücü önemli olduğu için akrabalık ilişkileri ve bağları da oldukça gelişmiştir. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde, makinelerin ve teknolojinin geliştirilmesi, sanayi devrimi gibi gelişmeler toplumsal yapıda sınıf ayrımını ortaya çıkarmıştır. Üretim araçlarının geçirdiği bu değişim sonucunda geniş aileye sahip toplumsal yapı, çekirdek aile yapısına dönüşmeye başlamıştır.

2.3. Sosyo-Ekonomik Yapının Aile Üzerindeki Etkileri

Günümüzde teknoloji ve sanayi alanındaki gelişmeler geleneksel akraba ilişkilerini olumsuz etkilemiş ve güçlü geniş aile yapısının yerine çekirdek ailenin gelmesini zorunlu hale getirmiştir (Dönmezer, 1990). Çünkü sanayi toplumlarında aileler toplu yerleşim merkezlerinde ya da şehirlerde yaşamaya başlamakta, bu durum ise ailenin geçimini zorlaştırmaktadır (Öztürk, 2006; Kızıldağ ve Şendil, 2006). Buna

karşılık tarım toplumunda, tarımsal alandaki işgücünü artıracak için daha fazla bireye ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla sosyal ekonomik yapının değişimi aile yapısı üzerinde doğrudan önemli bir etki meydana getirmektedir (Atalay, 1991).

Bir sosyal varlık olarak insan, karşılıklı etkileşim içerisinde ilişkiler geliştirmekte ve uyum sağlamaktadır. Kapitalist ekonomik sistemin ortaya çıkışı ile birlikte aile içerisinde kadın erkek ayrımı gözetmeden herkesin bir işte çalışması, çocukların kreşlere ya da okullara gönderilmesi, yaşlıların evde oturması ya da yaşlı bakım evlerine yönlendirilmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır (Baymur, 1994; Çakar, 2014).

Sanayinin gelişmesi sonucunda bireylerin işlerinde daha fazla mesai harcamaları, kültürel özelliklere olan ilginin daha zayıflaması ve kültürün yozlaşması gibi sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Kitzmann ve Cohen, 2003; Nixon, 1995). Buna bağlı olarak da ailelerin asıl görevi olan çocuk yetiştirme, kültürel aktarım ve ev geçimini sağlama gibi durumlar ikinci planda kalmaktadır. Bireylerin aile geçimini sağlama zorunlulukları gibi durumların ortaya çıkması, toplumların/ailelerin yaşadığı ekonomik sorunlar işçi sınıfını meydana getirmiştir (Köse,2015).

Sanayi toplumunun gelişmesi ile birlikte toplumlarda bir takım değişiklikler meydana gelmiştir (Büyükşahin, 2009; Bearman ve ark., 2006; Sümer ve ark., 2010).

Bunlardan bazıları;

- Makine ve sanayileşmeden dolayı aile bireyleri farklı yönetim işlerinde çalışmak durumunda kalmıştır.
- Aile içerisinde üretim faaliyetlerin de azalma meydana gelmiştir.
- Aile yapısının değişmesi ile birlikte çekirdek aile ortaya çıkmış, kadının da iş yaşamına atılmasıyla birlikte çocukların bakımı özel kreşlere ya da bakıcılara kalmıştır.
- Ebeveynlerin çocukları ile yeterince ilgilenmemiş olmaları çocuklar üzerinde ebeveynlerin etkisini ve otoritesini zayıflatmıştır.
- Geleneksel akrabalık ilişkileri ve bağları zayıflamış, bunun yerine çıkar ilişkileri ve araçsal ilişkiler almıştır.

1980'li yıllardan itibaren sanayi toplumu hızlı bir şekilde bilgi toplumuna dönüşmüştür. Bilgi toplumu ise yeni bir hizmet sektörünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. (Budak ve ark., 2013; Erol, 2000; Henggeler, 1989; Tümkeyave ark., 2013).Bilginin

önemli hale gelmesi sonucunda kadının toplumdaki yeri ve ailenin statüsünde yeniden değişimler ortaya çıkmıştır (Berg ve ark., 2010; Çelikoğlu, 1997; Erşan ve ark., 2009). Sanayi toplumunda yine belirli ölçüde erkeğe olan ihtiyaç daha fazla olmuştur. Ancak bilgi toplumuna geçiş sağlandığında, hizmet sektöründe iş gücünün yerini bilgi sahibi nitelikli personeller almaya başlamıştır. Bu bakımdan kadınların hizmet sektörü iş alanında yer almaları kolay hale gelmiştir (Köse, 2015).

Bilgiye olan ihtiyacın artması, kadınların iş dünyasında daha bağımsız olarak çalışmalarına katkı sağlamıştır (Baymur, 1994; Çakar, 2014). Sanayi toplumu içerisinde fabrikalarda çalışma imkanı elde eden kadınlar, hizmet sektörlerinin gelişmesi ile birlikte sağlık, turizm, finans ve eğitim gibi çeşitli alanlarda iş hayatına katılım sağlamışlardır. Sonuç olarak bilgi toplumuna geçiş ile birlikte kadın erkek işgücü ayrımı önemli ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Kadınlar iş alanlarında söz sahibi olmaya başlamışlar ve sorumluluk üstlenmişlerdir (Caner, 2009; Adak, 2011).

Kadınların iş dünyasına girmeleri ile birlikte toplumsal statüleri ve sosyal ilişkileri de değişikliğe uğramıştır (Harold ve Conger, 1997; Eriş ve İkiz, 2013). Buna karşılık aile yapıları yozlaşmaya uğramış, aile değerlerinde zayıflamalar meydana gelmiş, çocukların ebeveynler tarafından eğitilmesi ve kültürel değerlerin aktarılmasında sorunlar belirgin hale gelmiştir (Yaman, 2019; Şahin, 2012; O'Brien ve ark., 2005). Aile değerlerinde meydana gelen bu sorunlar sosyal kültürel çatışmaları ve kuşak çatışmalarını hızlandırmıştır. Bilim ve teknolojinin ortaya çıkardığı bu değişimler aile ve evlilik ilişkilerini de dejenere etmiştir (Canatan ve Yıldırım, 2009). Ailenin geçirdiği tarihsel değişim, gelecekteki aile yapıları için modern ilişkilerin geliştirilmesi ve aile ilişkilerinin zayıflayarak yok olması şeklinde istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarabilecektir (Kağıtçıbaşı, 1996).

2.4. Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri

Boşanma eşler kadar, hatta onlardan daha fazla çocukları da olumsuz etkilemektedir. Boşanmanın çocuklar üzerinde duygusal, sosyal ve psikolojik etkileri bulunmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008). Öyle olumsuz bir durumda iken eşler çocuklarına karşı daha fazla ilgi göstermek durumunda kalmaktadırlar (Mechanic ve Hansell, 1989). Boşanmanın çocuklar üzerinde yarattığı etkiler onların sosyal ve akademik hayatlarını da olumsuz etkilemektedir. Okula

devamsızlık, başarısızlık ya da derslere ilgisizlik gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir (Öztürk, 2006; Kızıldağ ve Şendil, 2006). Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin dış dünyaya daha açık olmaları, başkalarının kendilerine yaklaşımlarını daha fazla önemsemeleri nedeniyle, ergenlik döneminde boşanmanın etkisi çok daha fazla olabilmektedir (Balat ve Akman, 2004).

Ebeveynlerin boşanması durumunda çocuklarda suçluluk, öfke, anksiyete ve depresyon gibi durumlar meydana gelebilir. Ebeveynleri için üzülen çocuklar, kendi içlerine kapanık hale gelebilir, sosyal çevreleri ile çatışmalar yaşayabilirler (Baldwin, 2002; Gomez ve McLaren, 2007; Uluğ ve Candan, 2008). Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin boşanmalarını kabullenmekte oldukça zorlandıklarını göstermektedir. Çocuklar anne ve babalarının boşanmalarını kendilerine bağlamakta ve bu nedenle de korku, üzüntü, yalnızlık, stres ve uyku sorunları gibi durumlarla karşılaşmaktadırlar (Bulut-Serin ve Aydınöglu, 2011; Dilek ve Aksoy, 2013; Özkan, 1994).

Ebeveynleri boşanan çocukların, ailelerinin yaşamış oldukları bütün sorunları kendileri de yaşamaktadırlar. Buna bağlı olarak çocuklar okuldan kaçma, madde bağımlılığı, psikolojik sorunlar ve depresyon gibi problemler yaşarlar (Baymur, 1994; Çakar, 2014). Boşanma sonucunda ergenlik döneminde bulunan bireyler terk edilmişlik ya da yalnızlık gibi duygulara kapılarak evden kaçma eğiliminde olmaktadır (Budak ve ark., 2013; Erol, 2000; Hengeller, 1989; Tümkeya ve ark., 2013).

Ergenlik döneminde bireylerin karşılaştıkları problemler çocukların kişilik gelişimleri üzerinde olumsuz ve kalıcı etkiler bırakmaktadır. Boşanma olayının çocuk üzerindeki etkisi, ebeveynlerinin birinin vefat etmesi durumundan daha büyük travmalara yol açmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011). Çünkü boşanma sonucunda çocuğun durumu alışması daha zor olmaktadır. Ayrıca çocukların sosyal çevreleri açısından düşünüldüğünde günlük yaşantıda ve sosyal ilişkilerinde zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Ebeveynleri boşanan çocuklar genellikle anneleri ya da babaları ile yaşamaktadırlar. Bu durum onların yeterli ve ihtiyaç duydukları anne baba sevgisinden mahrum kalmalarına neden olmaktadır (Büyüksahin, 2009; Bearmanve ark., 2006; Sümer ve ark, 2010).

2.5. Ölümün Çocuk Üzerindeki Etkileri

Ebeveynlerden birisinin vefat etmesiyle birlikte aile yaşantısında büyük sorunlar ve travmalar meydana gelmektedir. Bu sorunlardan bazıları inkar etme, kavuşma özlemi, suçlama ve öfke gibi duygusal tepkiler gösterebilmektedir. Bunların yanında sürekli ağrılar, depresyon, intihar girişimi ve madde kullanımı gibi sorunlar da ortaya çıkabilmektedir (Ulusoy ve ark., 2005; Harter, 1983; Eşer, 2005). Bütün canlıların doğup büyüdüğü bir aile ortamı vardır. Bu aile ortamları canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri bakımından hayati öneme sahiptir (Uşaklı, 2013; Odacı, 1994; Erbil ve ark., 2006). Ancak beklenmedik zamanlarda hastalık ve benzeri gibi nedenlere bağlı olarak ebeveynlerden birisinin vefat etmesi durumunda, ailenin olağan yaşam süreci sekteye uğramaktadır (Harold ve Conger, 1997; Eriş ve İkiz, 2013).

Çocukların böyle bir sorunla karşı karşıya gelmeleri, özellikle gelişim dönemin kritik olması nedeniyle, bireylerde önemli sorunlar meydana getirmektedir (Kitzmann ve Cohen, 2003; Nixon, 1995). Bireyin sevdiği ya da değer verdiği yakınının ölmesi durumunda agresiflik, üzüntü ve stres gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir (Baldwin ve Baldwin, 2002; Gomez ve McLaren, 2007; Uluğ ve Candan, 2008). Hatta bireyin ebeveyni gibi kendisi açısından çok değerli olan bireylerin vefat etmesi ciddi travmalar yaşanmasına, buna bağlı olarak da üzüntü ve yalnızlık gibi durumların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Özellikle aynı cinsten ebeveyni kaybeden çocukları genellikle suçluluk duygusu yaşadıkları görülmüştür (Kılıç, 2015; Hamarta ve Demirbaş, 2009).

Özellikle ergenlik çağında bulunan bireylerin yakınları vefat ettiğinden kendilerine kabul düzeyleri ve benlik saygısı düzeylerinde önemli sorunlar yaşanmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2017; Kağıtçıbaşı, 2008). Çocukların henüz kimlik kazanma sürecinde iken böyle bir travma ile karşı karşıya gelmeleri, onları daha karmaşık durumlar içerisine sürüklemektedir. Bu duygular sonucunda hayata bakış açısı ile ilgili sorunlar meydana gelebilmekte ve eğitim süreçleri kesintiye uğramaktadır (Kulaksızoğlu, 2011). Bireylerin yaşamını erken döneminde iken ebeveynlerini kaybetmesi durumunda kendini soyutlama, depresyon, intihar düşüncesi, suç işleme, hırsızlık, madde bağımlılığı ve saldırganlık gibi istenmeyen davranışların ortaya çıkması mümkündür (Budak ve ark., 2013; Erol, 2000; Henggeler, 1989; Tümkiye ve ark., 2013).

2.6. Benlik Saygısı Kavramının Tanımı Ve Özellikleri

Bireylerin kendileri ile ilgili sahip oldukları yargılar, kendileri hakkında Olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerin tamamı benlik saygısını ifade etmektedir. Benlik saygısı bireylerin yaşam biçimlerini, başkaları ile olan ilişkileri belirlemektedir (Hatipoğlu, 1996; Grych ve ark., 1992). Benlik saygısı düzeyleri yüksek olan kişilerin sosyal ilişkileri daha gelişmiş ve özgüven düzeyleri de daha yüksektir. Buna karşılık benlik saygısı düşük olması durumunda ise bireyler daha pasif hale gelmekte ve düşüncelerinin başkaları tarafından önemli olmadığını kabul etmektedirler (Büyükşahin, 2007; Martinez ve Garcia, 2008; Snyder, 1998; Gümüş, 2006; Çuhadaroğlu, 1985).

Benlik saygısı, Rosenberg (1965) tarafından bireyin sahip olduğunu düşündüğü olumlu ve olumsuz tutumlar olarak tanımlanmaktadır. Bireyin kendisine yönelik algıları olumlu ise yüksek, olumsuz olması durumunda ise düşük benlik saygısı ortaya çıkmaktadır. Ergenlik döneminde bireylerin benlik saygıları onların mesleğe yönelimlerini, sosyal ilişkilerine ve akademik başarılarını etkilemektedir.

Benlik saygısı genel olarak bireylerin kendilerine yönelik geliştirmiş oldukları pozitif yada negatif tutumlar şeklinde ifade edilmiştir (Atıcı, 2009). Bireyler kendi sahip oldukları özellikleri onaylama ya da onaylamama gibi durumlar yaşarlar. Benlik saygısı aynı zamanda bireylerin kendilerine akademik anlamda başarılı kabul edip etmemeleri ile de ilgilidir (Coopersmith, 1967).

Bireylerin yaşantılarında sahip oldukları deneyim benlik saygısı kavramı ile ilişkilidir. Dolayısıyla bireylerin sahip oldukları yaşantıların zenginliği benlik saygısını olumlu etkilerken, yaşantıların az olması da benlik saygısını olumsuz etkilemektedir (Baldwin ve Hoffmann, 2002).

Bireyler özellikle ergenlik döneminde kendilerini başkaları ile kıyaslamaktadırlar. Bu bakımdan ergenler çevrelerinden gelecek tepkileri son derece önem vermekteler. Ergenlik dönemi bireylerin yetişkinlik dönemine geçişteki önemli dönemlerden birisidir (Berg ve ark., 2010; Çelikoğlu, 1997; Erşan ve ark, 2009). Bu dönemde bireylerin kimlik gelişimleri şekillenir, bağımsız hareket etme, özgür düşünme ve sorgulama gibi davranışlar gösterirler. Ergenlik dönemindeki bireylerin benlik saygıları sahip oldukları kişisel özellikler ve sosyal kültürel çevre ile olan ilişkileri tarafından belirlenmektedir (Korkmaz ve Uysal, 1996; Ögüt, 2001). Bireylerin sahip oldukları anne baba tutumları, anne babaların ayrı ya da vefat etmiş olması, kardeş

sayısı ve doğum sırası gibi birçok özellik onları yakından etkilemektedir (Yaman, 2019; Şahin, 2012; O'Brien ve ark., 2005).

Çocukların benlik saygısı düzeylerinin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için öncelikle ebeveynleri tarafından kabul görmeleri, çocukların sınırlarının belirgin şekilde çizilmiş olması, çocukların aile iletişimlerinin iyi olması gerekmektedir (Vatansever, 2017; Torucu, 1990). Benlik saygısı, bireylerin geliştirilebilen özelliklerindedir. Bu bağlamda eğitimsel faaliyetler ve drama gibi etkinlikler etkili olabilmektedir. Bireylerin öz saygılarını geliştirilebilmesi için empati, güven oluşturma, duyguları açıklama risk alabilme gibi etkinliklere yer verilerek faaliyetler gerçekleştirilebilir (Kılıç, 2015; Hamarta ve Demirbaş, 2009).

2.7. Benlik Saygısı ve Çocuk

Bireylerin kendilerinin çeşitli şekillerde nitelendirmek suretiyle olumlu ya da olumsuz benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir (Baldwin ve Hoffmann, 2002). Bu bağlamda çevresel etkilere bağlı olarak yüksek ya da düşük benlik saygısından söz edilebilir. Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde benlik saygısı ile ilgili çeşitli düzeylerin ve özelliklerin olduğu çalışmalara rastlamak mümkündür (Atıcı, 2009).

Benlik saygısı düşük olan bireyler sorumluluk almaktan kaçınan, denemekten korkan, küçük bir olumsuzluk yaşadığında vazgeçen, yalan söyleyen, mazeretler uyduran, kendilerine yönelik olumsuz eleştirileri oldukça fazla olan, eleştirilere karşı dayanıksız olan özelliklere sahiptirler (Atıcı, 2009). Başkalarının benlik saygısı ile ilgili sahip oldukları düşünceler bu bireyler üzerinde son derece etkilidir. Benlik saygısı düşük olan bireylerin, başkaları tarafından takdir edilme ve saygınlık gösterme gibi istekleri bulunmasına karşılık reddedilme ve utanma gibi saygılar yaşayarak iletişim becerilerinde sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Duman, 2016; Gordis ve ark., 1997; Öztürk ve Serin Bulut, 2007). Benlik saygısı düşük olan bireylerin ebeveyn tutumları incelendiğinde genellikle cezalandırıcı oldukları, çocuklarına soğuk davrandıkları, ödül ceza yöntemini kullandıkları, çocukların başarısızlıklarını kabullendikleri görülmektedir. Benlik saygısı düşük olan bireyler kendi yeteneklerinin farkında olamaz ve kendilerine güven duymazlar (Ulusoy ve ark., 2005; Harter, 1983; Eşer, 2005). Bunun sonucu olarak da özgüven düzeylerinde düşme, mutsuzluk, baş ağrısı, tedirginlik ve kaygı gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Çankaya, 2007; Grychve ark., 2003). Sonuç

itibarıyla benlik saygısı düşük olan bireyler kendilerini tanımakta zorluk çekerler, kendileri hakkında konuşmasını istemezler, karar vermekte zorlanırlar ya da zorlukla karar verirler, verdikleri kararlarda istikrarlı olamazlar ve başkalarının kararlarından etkilenirler (Balat ve Akman, 2004).

Benlik saygısı yüksek olan bireyler ise içinde buldukları sosyokültürel çevreye daha kolay uyum sağlarlar. Bu kişilerin doyum düzeyleri, başarıları ve mutlulukları daha yüksektir. Bireylerin benlik saygısını yüksek olmasında kişilik yapısının sağlıklı olması temel gerekliliklerden birisidir (Kurtoğlu, 2009; Yavuzer ve Karataş, 2012; Yazgan-İnanç ve ark., 2004). Benlik saygısı yüksek olan bireyler kendilerine ve başkalarına güvenirlere, başarılı olurlar, zorluklar karşısında daha dayanıklı ve istikrarlı davranırlar. Bu bireyler aynı zamanda daha az depresyon ve saldırganlık davranışları gösteriler. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin daha bağımsız, yaratıcı ve özgür oldukları tespit edilmiştir (Öztürk ve ark., 2011; Ekinci Vural, 2006; Çepikkurt ve Çoşkun, 2010). Yine benlik saygısı yüksek olan bireyler aynı zamanda çevresindeki İnsanlara güven veren bireyler olarak görülmektedir (Büyükşahin, 2009; Bearman ve ark., 2006; Sümer ve ark., 2010). Yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin olumlu düşüncelere sahip olma, zorluklar karşısında direnme, risk alabilme, eleştirilere açık olma gibi olumlu özellikleri bulunmaktadır.

Ergenlik dönemi çocukların buluş çağına ermesi ile birlikte başlayan ve yetişkinlik dönemine kadar devam eden bir süreçtir. Ergenler çevreleri tarafından kabul edilme ve destek görme eğilimi gösterirler. Bu durum onların benlik saygıları ile yakından ilişkilidir. Ergenlerin benlik saygısının gelişmesinde anne baba ve aile içi ilişkiler önemli görülmektedir (Baldwin ve Hoffmann, 2002).

Ergenlik döneminde bireyler daha içe yönelmesi, kendi özellikleri, gelişimi, ve psikolojisi üzerine odaklanmasını söz konusudur. Ergenlik dönemindeki bireyler Öncelikle benlikleri ile ilgili sorgulamaya, ne, nasıl ve neden gibi sorularına yanıt aramaya başlarlar (Büyükşahin, 2007; Martinez ve Garcia, 2008; Snyder, 1998; Gümüş, 2006; Çuhadaroğlu, 1985).

Yapılan araştırmalarda özellikle 12-14 yaş dönemindeki ergenlerin kendileri bakımından fiziksel görünümünün önemli ölçüde etkili olduğu, ilerleyen yaşlarda bu etkinin azaldığı söylenebilir (Vatansever, 2017; Torucu, 1990). Bireylerin dış görünüş algıları ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Ergenlik

döneminde gençlerin kendileri hakkındaki düşünceleri, anne baba ve yakın arkadaşları ile olan ilişkiler benlik saygısını etkileyen unsurlardandır (Öztürk ve ark., 2011; Ekinci Vural, 2006; Çepikkurt ve Çoşkun, 2010). Ergenlik döneminde bireylerin başkalarının düşüncelerine karşı olan kaygıları benlik saygılarının belirli ölçüde azalmasına neden olsa da, kendilerini değerli görme ve takdir edilme gibi durumlar sonucunda benlik saygıları olumlu yönde gelişmektedir (Çankaya, 2007; Grych ve ark., 2003).

Ergenlik döneminde bireyler kendi duygularına daha fazla odaklanmakta çevreleri ile iletişim kurmayı daha önemsiz görmekte dirler. Bireyler bu dönemde çevrelerini gözlemlemeye başlarlar, kendi benlikleri ile çevrelerinde karşılaştırmalar yaparak, benlik saygıları ile ideal benlikleri arasındaki karşılaştırmayı gerçekleştirirler (Büyükşahin, 2009; Bearman ve ark., 2006; Sümer ve ark., 2010). Bu karşılaştırmalardan önemli farklılıklar bulunduğu nda, bireylerin benlik saygısının düştüğü görülmektedir.

Ergenlik dönemindeki bireylerin karşı cinsle olan ilişkileri de benlik saygılarının önemli ölçüde etkilemektedir. Karşı cinsten arkadaşları olan bireylerin, benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu, ayrıca akademik anlamda başarılı olan ergenlerin de benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu yönünde araştırma bulguları yer almaktadır (Oktan ve Şahin, 2010; Doğru, 2018). Bunun yanında bireylerin yaşının artması ile benlik Saygılarımla da olumlu gelişmeler meydana gelmektedir. Bu durum ergenlik döneminin ilk aşamalarında bireylerin önemli ölçüde benlik karmaşası yaşadıklarını göstermektedir (Korkmaz ve Uysal, 1996; Ögüt, 2001).

2.8. Çocukluk Dönemleri

2.8.1. Erken Çocukluk Dönemi (0-6)

Erken çocukluk dönemi çocukların çevreleri aktif ilişkiler kurmaya başladıkları ve dış dünyayı tanımaya başladıkları bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde çocuklar çevreleri ile temel ilişkiler kurmakta ve beceriler kazanmaktadırlar.

Erken çocukluk döneminde çocuklar, beden dilini kullanmaya başlarlar ve birtakım beceriler geliştirirler. Çocukların bu dönemde gelişimleri hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Çocuklar bu dönemde kendi bedenlerini farkına varırlar ve arkadaş çevreleri ile sosyalleşme davranışları gösterirler. Dolayısıyla çocuklar sosyal davranış

kurallarını ve oyunlara ilişkin kuralları da bu dönemde öğrenmeye başlarlar. Erken çocukluk dönemi çocukların da görülen diğer önemli bir özellik ise benmerkezci anlayıştır. Çocuklar bu dönemde kendilerine çevrelerinden ve dünyanın merkezinde kabul ederler. Her istediklerinin yapılması gerektiğini ve her düşüncelerinin doğru olduğunu düşünürler. Çocukların bu dönemde kazandıkları temel beceriler ilerleyen yaşantılarına temel oluşturacak becerileri içermektedir.

Erken çocukluk döneminde çocukta ahlaki yargılar ve vicdan gelişimi de ortaya çıkmaktadır. Çocuklar hatalı davranışlar gerçekleştirdiklerinde ya da yalan söylediklerinde, bu davranışları nedeniyle uyandıklarında hatalı olduklarını kabul ederler. Çocuklarda bu düşünce yaşamlarının ileriki aşamalarında da devam etmektedir. Ayrıca çocuklar için erken çocukluk dönemi oyun dönemi olarak görülmektedir. Hayal gücüne dayalı oyunların ortaya çıktığı bu dönemde çocuklar, ebeveynleri ile olan ilişkilerini oyun ortamlarını yansıtmaktadırlar. Örneğin çocuklar oyuncakları ile oynarken onları doyurma, bakımlarını yapma gibi bir takım davranışlar gösterirler. Bu davranışlar aynı zamanda ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımları ile de ilgilidir. Çocuklarda benlik saygısı ve özgüven duygusunun gelişmesi bakımından ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Çocuklar bu yaş grubunda ebeveynleri tarafından desteklenmeli, çocukların söyledikleri dinlenmeli ve onlarla iletişim kurulmalıdır. Bu sayede çocuklarda kimlik gelişimi tek kişilik özelliklerinin olumlu gelişimi desteklenmiş olacaktır. Çocukların ilk eğitim aldıkları ortamın aile içerisinde gerçekleşmiş olması, ailenin yapısı ve çocuk ile olan ilişkilerinin önemini de ortaya koymaktadır. Çocukların gelecek yaşantılarında kendileri ile ve sosyal çevreleri ile kuracakları ilişkiler, ebeveynlerinin aile içinde ve çocukları ile kurdukları ilişkiler doğrultusunda gerçekleşecektir.

2.8.2. İkinci Çocukluk(İlkokul) Dönemi (6-12)

İkinci çocukluk dönemi 6-12 yaş grubunu temsil etmektedir. Bu dönemde çocuklar aile ortamının yanında dış dünya ile de ilişkiler geliştirmeye başlamışlardır. Özellikle okula başlama ve sosyal çevrede meydana gelen genişlemeler çocukların gelişiminde önemli etkiler ortaya çıkarır. Yine ikinci çocukluk dönemi, bir sonraki dönemi olan ergenlik döneminin başlangıcı olması bakımından da önemli görülmektedir.

Çocuklarda bu dönemde benmerkezcilik özelliklerini belirli oranda kaybederler, sosyal ilişkileri önem kazanır, mantıklı düşünmeye başlarlar, soyut kavramları anlamaya başlarlar, zihinsel becerilerin de gelişmeler meydana gelir, bedensel ve dilsel becerilerinde farklılıklar ortaya çıkar. Dolayısıyla ikinci çocukluk dönemi, çocuklar aşkından kritik aşamalar taşımaktadır.

Çocuklarda sosyal ilişkiler ve sosyal beceriler gelişmeye başlar, okuma yazma ve hesap etme gibi beceriler öğrenilir. Yine ikinci çocukluk döneminde çocukların gelişimlerinin desteklenmesi ailenin yanında öğretmenlere de bir sorumluluk olarak yüklenmektedir. Bu dönemde çocukların sahip oldukları mantıklı düşünme ve problem çözme gibi önemli beceriler, ilerleyen yaşantılarında önemli katkılar sağlayacaktır. Sonuç itibarıyla ilkökul dönemini kapsayan ikinci çocukluk dönemi, çocukların özgüvenlerinin ve benlik saygılarının gelişme bakımından önemli olup, ebeveynler ve öğretmenlerinin bu süreçte öğrencilere destek olmasını gerektirmektedir.

2.8.3. Ergenlik Dönemi (12-18)

Ergenlik dönemi bireylerin girişimciliğın hızlı ve sürekli olduğu bir dönemdir. Bu dönemde bireylerin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimleri büyük ölçüde gelişim göstermektedir. Ayrıca bedensel ve duygusal gelişimler de diğer girişimlerle birlikte gerçekleşmektedir. Bireylerin bu dönemde hızlı gelişim göstermeleri çevreleri ile uyumsuzluk ve huzursuzluk gibi durumların yaşanmasına neden alabilmektedir (Kulaksızoğlu, 2011).

Ergenlik döneminde bireyler ebeveynlerin desteğinden mahrum kalma, sosyal çevrede kabul görmeme, korku, kaygı ve yalnızlık gibi duygular yaşayabilmektedir. Ayrıca cinsiyet rollerinin daha belirgin hale gelmesi bu dönemin önemli özelliklerindendir (Ulusoy ve ark., 2005; Harter, 1983; Eşer, 2005). Cinsiyet hormonlarının aktif hale gelmesiyle vücutta meydana gelen değışiklikler ergenlerin, kendilerini yalnız hissetmelerine neden olmaktadır (Hatipoğlu, 1996; Grych ve ark., 1992).

Ergenler açısından hayat sorgulanmaya ve düşünölmeye başlamaktadır. Hayatın anlamı, ne olacağı, nasıl ve neden gibi sorular neyin kafasını meşgul etmektedir (Kurtoğlu, 2009; Yavuzer ve Karataş, 2012; Yazgan-İnanç ve ark., 2004). Bireylerin bu dönemde yaşadıkları değışimler sosyal ve kişilik gelişimlerini etkilemektedir. Bu

gelişim sürecinde ergenler yalnızlık duyguları yaşayabilir, kısa süreli huzursuzluk ve depresyon gibi durumlarla karşılaşabilirler (Baldwin ve Baldwin, 2002; Gomez ve McLaren, 2007; Uluğ ve Candan, 2008). Özellikle ebeveynlerinden birini kaybetme durumu, ergenlerin yalnızlık duygusu yaşamalarına neden olmaktadır. Bu ise onları daha fazla soyutlamakta öfke ve stres gibi ekstra sorunlara yol açmaktadır (Yaman, 2019; Şahin, 2012; O'Brien ve ark., 2005). Ergenlik dönemindeki bireyler ani tepkiler verme, heyecanlanma, sağlıklı ilişkiler kurmada zorlanma, tedirginlik ve duygusal istikrarsızlık gibi durumlar yaşayabilmektedirler.

Ergenlik dönemindeki bireylerde fizyolojik ve biyolojik olmak üzere önemli değişiklikler ve gelişmeler meydana gelebilmektedir (Uşaklı, 2013; Odacı, 1994; Erbil ve ark., 2006). Ergenlik fiziksel olarak beden yapısında, boy ve kilo artışlarında, kas gelişimlerinde ve salgı sistemlerinde gelişmeler meydana gelir.

Kızlarda göğüslerde büyüme, koltuk altı ve genital bölge kıllanması gibi gelişmelere karşılık erkeklerde testislerin büyümesi, penis boyutlarında büyüme ve kas gelişimi gibi özellikler ortaya çıkmaktadır (Kurtoğlu, 2009; Yavuzer ve Karataş, 2012; Yazgan-İnanç ve ark., 2004).

Ergenlik dönemi bireyler açısından psikolojik, biyolojik ve fizyolojik bitkilerin meydana geldiği çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak görülmektedir. Ortalama olarak kızlar 11-12 yaşlarında erkekler ise 13-14 yaşlarından itibaren ergenlik dönemine girerler (Vatansever, 2017; Torucu, 1990).

Ergenlik döneminde meydana gelen değişimler kızlarda adet görme, göğüslerde büyüme, kalçalarda genişleme, genel olarak erkek ve kızlarda koltuk altı ve genital bölgelerde tüylenme, sivilce oluşumu, boyda uzama, kilo verme, ses kalınlaşması, vücut yapısında değişim gibi özellikler meydana gelmektedir (Balat ve Akman, 2004).

Ergenlik döneminde ortaya çıkan bazı önemli sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları madde kullanımı, depresyon, stres ve gelecek kaygısı gibi durumlardır (Baldwin ve Hoffmann, 2002). Bireylerin yaşadıkları durumlar, biyolojik ve teknolojik gelişmeler sosyal uyum problemleri yaşamalarına ve buna bağlı olarak da depresyonun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Bergve ark., 2010; Çelikoğlu, 1997; Erşan ve ark., 2009). Ergenlik döneminde bulunan her on bireyden 4 tanesinin, belirli süreler içerisinde depresyon yaşadıkları, buna bağlı olarak yeme-içme alışkanlıklarında değişimler, anksiyete, kararsızlık, arkadaş ilişkilerine bağımlı olma ve madde

bağımlılığı gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Yaman, 2019; Şahin, 2012; O'Brien ve ark., 2005).

Ayrıca ergenlik dönemindeki bireyler zihinsel gelişim bakımından da önemli bir aşamaya yani soyut işlemler dönemine girmektedirler. Bu dönemde bireylerin kavramları algılayabilme, kavramlar üzerinde düşünme, problem çözebilmeye, ilişkiler kurabilme, sağduyu gibi özellikleri gelişmektedir (Hatipoğlu, 1996; Grych ve ark., 1992). Bireylerde idealin oluşması, hipotetik düşünme ve mantıksal çıkarımlar yapma gibi gelişmeler görülmektedir. Özellikle bu dönemlerde düşünce, felsefe, psikoloji, bilim ve din gibi konulara ilgi gösterilmektedir (Çankaya, 2007; Grych ve ark., 2003).

Ergenlik döneminde bireylerin psiko-sosyal açıdan da önemli değişiklikler yaşadıkları görülmektedir. Toplumda ve çevrelerinde var olan değerlere ilişkin eğilimler, sorumluluk üstlenme, öğrenme ve başkalarının ihtiyaçları ile ilgili ne gibi davranışlar ortaya koymaktadırlar (Kurtoğlu, 2009; Yavuzer ve Karataş, 2012; Yazgan-İnanç ve ark., 2004). Bunu yanında ergenler aile ile olan ilişkilerinde daha agresif ve çatışmacı bir tutum içerisinde olabilirler. Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri son derece önemlidir (Kitzmann ve Cohen, 2003; Nixon, 1995). Sosyal karşılaştırma yapımları sonucunda bireyler kendilerine ait özellikleri çevrelerindeki kişilerin sahip olduğu özellikler ile karşılaştırma ve ilişkilendirme davranışı gösterirler. Bu süreçte çocukların sosyal ilişkileri yaşadıkları en önemli ortamlardan birisi de okuldur. Okul ortamı çocuklara sağlıklı sosyal ilişkiler geliştirmeleri için önemli ortam ve fırsatlar sunmaktadır. Sağlıklı ilişkilerin geliştirilmesi, olumsuz çevre ve davranışlardan korunmaları bakımından okul ortamı son derece önemli görülmektedir (Atıcı, 2009).

Ergenlik döneminde bireylerin duygusal açıdan da önemli değişiklikler yaşadıkları söylenebilir. Bireyler duygularının başkaları tarafından önemsenmesini isterler. Duygu ve davranışları önemli görülen bireylerin benlik saygısı düzeyleri de olumlu yönde gelişmektedir (Kurtoğlu, 2009; Yavuzer ve Karataş, 2012; Yazgan-İnanç ve ark., 2004). Bu bağlamda saldırganlık, kıskançlık ve öfke gibi olumsuz durumlar, Bireylerin kendilerine değerli hissetmeleri sonucunda en az seviyeye inmektedir. Ergenlik döneminde bireyler duygularını ifade etmede güçlük, ani tepkiler gösterme ve sabırsızlık gibi davranışlar gösterirler (Bulut-Serin ve Aydınoglu, 2011; Dilek ve Aksoy, 2013; Özkan, 1994). Bununla birlikte yalnızlık duygusu bireylerin yaşadıkları önemli problemlerden birisidir. Ergenlik döneminde bireylerin sahip oldukları önemli özelliklerden birisi de benlik düşüncesidir. Bireyler bu dönemde kendilerini dünyanın

merkezinde kabul ederler ve bütün olayları kendi bakış açılarıyla açıklamaya çalışırlar. Kendi duygu ve düşünceleri olayların merkezinde yer almaktadır (Kılıç, 2015; Hamarta ve Demirbaş, 2009).

2.9. Tek Ebeveynli Ailelerin Çocuklarında Görülen Davranışlar

Parçalanmış ailelerin aile yapılarında meydana gelen birçok olumsuz durumun yanında, özellikle çocuklar üzerinde önemli sorunların meydana geldiği görülmektedir (Budak ve ark., 2013; Erol, 2000; Henggeler, 1989; Tümkeya ve ark., 2013). Çocukların psikolojik, biyolojik ve fiziksel gelişimleri henüz tam olarak sağlanmadığı için, parçalanmış aile yapıları çocukların üzerinde önemli sorunlara neden olmaktadır. Ergenlik döneminde çocuklar kendilerine kötü hissetme, sosyal çevreye karşı mahcup olma, risk alamama, takdir edilmeme gibi önemli sorunlar yaşarlar (Berg ve ark, 2010; Çelikoğlu, 1997; Erşan ve ark, 2009). Bu durum çocukların yaşadıkları psikolojik sorunlar ile yakından ilişkili görülmektedir. Çünkü aile içerisinde yeterince destek alamayan, özgüveni gelişmemiş bireylerin kendi davranışlarını kontrol edebilme ve mutlu olma gibi davranışlar sergilemeleri oldukça zordur. Ergenlik döneminde çocuklar saldırganlık, huzursuzluk, öfke ve sinir gibi olumsuz tutumlar geliştirirler (Uşaklı, 2013; Odacı, 1994; Erbil ve ark., 2006). Bu tutumların temelinde bireylerin, kendilerini yeterince ifade edememeleri ve dışlanma gibi duygular yer almaktadır. Sorunlu davranışlar ortaya koyan çocuklar ile ilgili yapılan araştırmalarda, Sorunun kaynağı olarak önemli ölçüde parçalanmış aile yapılarının olduğu belirtilmiştir (Duman, 2016; Gordis ve ark., 1997; Öztürk ve Serin Bulut, 2007).

Ölüm Ya da boşanma gibi nedenlerle parçalanmış aile yapıları içerisinde yetişen çocuklarda olumsuzlukların ortadan kaldırılması ya da toplumsal hayatı hazırlanma gibi önemli problemler meydana gelmektedir. Çocukların benlik kavramları ile ilgili olumsuz tutumlar geliştirmeleri, okul başarısının düşmesi, yalan söyleme, hırsızlık ve madde bağımlılığı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Balat ve Akman, 2004). Bu nedenle aile yapısındaki parçalanmaların çocuklar üzerinde sosyolojik ve psikolojik olumsuz sonuçlar ortaya çıkardığı söylenebilir. Aile yapısından kaynaklı sorunlar ile yüzleşen çocuk, kendi gelişim problemleri ile birlikte bu sorunların üstesinden gelmesi oldukça zor görülmektedir (Ulusoy ve ark, 2005; Harter, 1983; Eşer, 2005). Vefat eden

ya da ayrılan ebeveynlerin çocuklarında özellikle ergenlik döneminde uyum problemleri, çelişkili davranışlar, kararsızlık ve terk edilmişlik duygularının yaşandığı görülmektedir. Bu sorunların yanında çocuklar eve ark.en kaçma, yalnız kalma, korku, depresyon ve stres gibi durumlara tecrübe etmektedirler (Can ve Polat, 2004; Ceylan, 2013; Fincham, 1998; Gözüyılmaz, 2011; Sümer ve Kağıtçıbaşı, 2010; Uyanık Balat ve Akman, 2004; Nichols, 2013; Gizir, 2016).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama süreci ve araçları, araştırma soruları ve hipotezleri, sayıtları ve sınırlılıkları verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma tekniğe bağlı kalınarak yapılmıştır. Verilerin toplanma sürecinde nicel araştırma türlerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma, çalışılan konunun mevcut durumuna ilişkin hipotezler test etmek için veya sorulara cevap bulmak için veriler toplamayı gerektirir (Büyüköztürk, Ş 2016).

Millî Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin ile lise düzeyindeki öğrencilerle görüşülmüştür. Görüşmelerde önce kişisel bilgi formu kullanılarak katılımcıların yaş, cinsiyet, okul başarısı, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, anne baba eğitim bilgileri elde edilmiştir. Ardından Rosenberg Benlik Saygı ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler çalışmaya eklenmiştir.

3.2. Araştırmanın Hipotezi

1. Tek Ebeveynli çocukların benlik saygı düzeyi İki Ebeveynli çocukların benlik saygı düzeyinden düşüktür.

3.3. Evren ve Örneklem

Evren: Bursa ilindeki ortaöğretim okulları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem: Evren içerisinde rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan 4 Ortaöğretim okulu olan " Zübeyde Hanım Anadolu ve Meslek Lisesi, Hüma Hatun Anadolu ve Meslek lisesi, Öztimurlar Anadolu ve Meslek Lisesi, Gazi Anadolu Lisesinden "210 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Varsayımlar:

1. Görüşmede sorulan sorulara, araştırmaya dahil olan öğrencilerin samimi ve doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Veri toplama aracının yönlendirmeye sebep olmadan görüş ve gözlemleri ortaya çıkaracak ve tüm yetkileri kapsayacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar:

1. Bu araştırma; 2019-2020 eğitim-öğretim yılının birinci yarıyılında BURSA ilinin Osmangazi ilçesindeki farklı türdeki dört lisede öğrenim gören (9, 10, 11 ve 12.sınıf) öğrencilerden seçilmiş 122'si kız öğrenci ve 88'i erkek öğrenci olmak üzere toplam 210 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın verileri Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.

3.5. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Araştırma, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünün belirlemiş olduğu eğitim-öğretim dönemine de uygun bir şekilde 2019 Ocak-2020 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci ise Millî Eğitim Bakanlığı, İl Eğitim Genel Müdürlüğü'nün verdiği izin doğrultusunda, 2019 Mayıs-2019 Ekim tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. 300 kişiyle yapılması planlanan araştırma öğrencilerin katılmama isteği doğrultusunda 210 kişi ile çalışılmıştır.

Veri toplama aracı olarak, 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiş olan benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çuhadaroğlu tarafından yapılmış olup toplamda 63 madde ve 12 alt boyuttan meydana gelmektedir. 15-18 yaş grubundaki ergenler üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçeğin güvenilirlik katsayısı, $r=.75$ olarak tespit edilmiştir (Çuhadaroğlu, 1985; Önder, 1997).

Ölçekte benlik saygısı düzeyleri ile ilgili olarak benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, psikomotor bilgiler, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon, eleştiriye duyarlılık kişilerarası ilişkilerde tehdit alt boyutlarından meydana geldiği belirtilmiştir. Değerlendirme sistemi 0 ile 6 puan arasında değişmektedir. Bu bağlamda 0-1 arasındaki puanlar yüksek benlik saygısı, 2-4 arasındaki puanlar orta düzeyde benlik saygısını, 5-6 arasındaki puanlar ise düşük benlik saygısını ifade etmektedir (Rosenberg, 1965).

Araştırmada katılımcılara ayrıca kişisel bilgi formu sorulmuş olup cinsiyet, yaş, sınıf, anne baba durumu gibi bilgileri içeren sorular sorulmuştur.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde nicel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Veriler SPSS17 veri analiz programıyla analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin normallik dağılımları Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayılarına da bakılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir ($p \leq .05$). Bu nedenle verilerin analizinde parametrik istatistiksel yöntemlerden t-testi, anovave korelasyon analizleri kullanılmıştır.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular araştırmanın hipotezleri doğrultusunda aşağıda yer almaktadır.

Tablo1: Öğrencilerin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	122	58,1
	Erkek	88	41,9
	Toplam	210	100,0
Yaş	13-14	55	26,2
	15-16	97	46,2
	17-18	58	27,6
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %58.1 (n=122) oranında kız, %41.9 (n=88) oranında ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %26.2'sinin (n=55) 13-14 yaş, %46.2'sinin (n=97) 15-16 yaş, %27.6'sının (n=58) 17-18 yaş olduğu görülmektedir.

Tablo2: Öğrencilerin sınıf, sınıf ortalaması ve sınıfta kalma durumu değişkenlerine göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Sınıf	9. sınıf	73	34,8
	10. sınıf	88	41,9
	11. sınıf	35	16,7
	12. sınıf	14	6,7
	Toplam	210	100,0
Sınıf Ortalamanız	Başarısız	33	15,7
	Orta	91	43,3
	Başarılı	86	41,0
	Toplam	210	100,0
Sınıfta Kaldığınız Oldumu?	Evet	55	26,2
	Hayır	155	73,8
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların sınıf değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %34.8'inin (n=73) 9. sınıf, %41.9'unun (n=88) 10. sınıf, %16.7'sinin (n=35) 11. sınıf, %6.7'sinin

(n=14) 12. sınıf olduğu görülmektedir. Katılımcıların sınıf ortalamasına göre dağılımları incelendiğinde%15,7'sinin (n=33) başarısız, %43,3'ünün (n=91) orta,%41,0 (n=86) başarılı olduğu görülmektedir. Sınıfta kalma değişkenine göre dağılımları incelendiğinde%26,2 (n=55) evet, %73,8 (n=155) hayır olduğu görülmektedir.

Tablo3: Öğrencilerin kardeş var mı? Var ise kaç tane ve kiminle yaşıyorsunuz sorularına göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Kardeşiniz Varmı?	Evet	195	92,9
	Hayır	15	7,1
	Toplam	210	100,0
Var ise Kaç Tane?	Yok	13	6,2
	1-2	135	64,3
	3-4	51	24,3
	5-6	11	5,2
	Toplam	210	100,0
	Kiminle Yaşıyorsunuz?	Anne-baba ve kardeşlerimle	101
	Annemle	63	30,0
	Babamla	26	12,4
	Yetiştirme Yurdunda	9	4,3
	Akrabalarımle	11	5,2
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların kardeş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %92,9'unun (n=195) evet. %7,1'inin (n=15) hayır olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların kardeş sayısına göre dağılımları incelendiğinde%6,2'sinin (n=13) yok, %64,3'ünün (n=135) 1-2,%24,3 (n=51) 3-4, %5,2 (n=11) 5-6 olduğu görülmektedir. Kiminle yaşıyorsunuz değişkenine göre dağılımları incelendiğinde%48,1(n=101)anne-baba ve kardeşlerle, %30,0 (n=63) anne ile, %12,4 (n=26) baba ile, %4,3 (n=9) yetiştirme yurdu, %5,2 (n=11) akraba ile olduğu görülmektedir.

Tablo4: Öğrencilerin anne eğitim ve baba eğitim değişkenlerine göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Anne Eğitim	Okur-yazar değil	4	1,9
	Okur-yazar diploma yok	12	5,7
	İlkokul	75	35,7
	Ortaokul	59	28,1
	Lise	36	17,1

	Üniversite	24	11,4
	Toplam	210	100,0
Baba Eğitim	okur-yazar değil	2	1,0
	Okur-yazar diploma yok	7	3,3
	İlkokul	57	27,1
	Ortaokul	50	23,8
	Lise	64	30,5
	Üniversite	30	14,3
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların anne eğitim değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %1,9 (n=4) okur-yazar değil, %5,7 (n=12) Okur-yazar diploma yok, %35,7 (n=75) İlkokul, %28,1 (n=59)Ortaokul, 17,1 (n=36) Lise, %11,4(n=24) Üniversite olduğu görülmektedir.

Katılımcıların baba eğitim değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %1,0 (n=2) okur-yazar değil, %3,3(n=7) Okur-yazar diploma yok, %27,1 (n=57) İlkokul, %23,8 (n=50)Ortaokul, 30,5 (n=64) Lise, %14,3 (n=30) Üniversite olduğu görülmektedir.

Tablo5: Öğrencilerin anne meslek ve baba meslek değişkenlerine göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Anne Meslek	Çalışmıyor	72	34,3
	kamu sektör	41	19,5
	özel sektör	94	44,8
	Emekli	3	1,4
	Toplam	210	100,0
Baba Meslek	Çalışmıyor	20	9,5
	kamu sektör	39	18,6
	özel sektör	129	61,4
	Emekli	22	10,5
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların anne meslek değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %34,3 (n=72) çalışmıyor, %19,5 (n=41) kamu sektör, %44,8 (n=94) özel sektör, %1,4 (n=3) emekli olduğu görülmektedir.

Katılımcıların baba meslek değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %9,5 (n=20) çalışmıyor, %18,6 (n=39) kamu sektör, %61,4 (n=129) özel sektör, %10,5 (n=22) emekli olduğu görülmektedir.

Tablo6: Öğrencilerin ebeveyn boşanma, diğer ebeveynle görüşme sıklığı, anne sağ, baba sağ olma durumlarına göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Ebeveyn boşanmış mı?	Evet	110	52,4
	Hayır	100	47,6
	Toplam	210	100,0
Ebeveyn boşanmış ise yanında yaşamadığınız ebeveynle görüşme sıklığı	Her gün	5	2,4
	Haftada bir	15	7,1
	İki haftada bir	21	10,0
	Ayda bir kez	13	6,2
	Yıl da bir kaç kez	11	5,2
	Sadece özel günlerde	7	3,3
	Hiç görmüyorum	38	18,1
	Ailemle yaşıyorum	100	47,6
	Toplam	210	100,0
	Anne sağ mı?	Evet	206
Hayır		4	1,9
Toplam		210	100,0
Baba sağ mı?	Evet	197	93,8
	Hayır	13	6,2
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların ebeveynlerin ayrılma değişkenine göre incelendiğinde, % 52,4 (n=110) evet, % 47,6 (n=100) hayır olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların ebeveyn boşanmış ise yanında yaşamadığı ebeveynle görüşme sıklığı incelendiğinde % 2,4 (n=5) her gün, %7,1 (n=15) haftada bir,%10,0 (n=21) iki haftada bir, %6,2 (n=13) ay da bir kez, %5,2 (n=11) yıl da birkaç kez, %3,3 (n=7) sadece özel günlerde, %18,1 (n=38) hiç görmüyorum, %47,6 (n=100) aile yaşıyorum olduğu görülmektedir.

Katılımcıların anne sağ mı? değişkenine göre incelendiğinde % 98,1 (n=206) evet, %1,9 (n=4) hayır olduğu görülmektedir.

Katılımcıların baba sağ mı? Değişkenine göre incelendiğinde %93,8 (n=197) evet, %6,2 (n=13) hayır olduğu görülmektedir.

Tablo7: Öğrencilerin rehber öğretmene müracaat, anne baba ayrıldığındaki yaş değişkenlerine göre dağılımları

		Frekans	Yüzde (%)
Okulunuzda rehber öğretmeninize herhangi bir yardım için müracaat ettiniz mi?	Evet sık olarak	16	7,6
	Bazen	62	29,5
	Hayır	132	62,9
	Toplam	210	100,0
Anne veya Babanızdan biri vefat ettiğinde ya da ayrı yaşamaya başladığında kaç yaşındaydınız?	1-5	24	11,4
	6-11	52	24,8
	12-18	33	15,7
	ailemle yaşıyorum	101	48,1
	Toplam	210	100,0

Katılımcıların rehber öğretmenine müracaat sıklığına göre değişkenler incelendiğinde de % 7,6 (n=16) evet sık olarak, % 29,5 (n=62) bazen, %62,9 (n=132) hayır olarak görülmektedir.

Katılımcıların anne baba ayrıldığında ya da vefat ettiğinde kaç yaşındaydınıza göre değişkenler incelendiğinde, %11,4 (n=24) 1-5, %24,8 (n=52) 6-11, %15,7 (n=33) 12-18, %48,1 (n=101) ailemle yaşıyorum olarak görülmektedir.

Tablo8: Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri

	N	Madde Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Benlik Saygısı	210	10	22,70	2,561
Kendilik kavramının sürekliliği	210	5	9,70	2,240
İnsanlara Güvenme	210	5	7,05	,956
Eleştiriye Duyarlılık	210	3	6,10	1,788
Depresif Duygulanım	210	6	11,84	1,627
Hayalperestlik	210	4	6,39	1,327
Psikomotor Bilgiler	210	7	30,30	6,145
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	210	3	5,10	1,507
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	210	2	4,85	1,150
Ana Baba İlgisi	210	7	14,20	1,693
Baba İle İlişki	210	6	21,20	4,259
Psikişik İzolasyon	210	2	2,99	,414

Katılımcıların benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde benlik saygısı alt boyutunda 10 madde olup aritmetik ortalaması 22,70; kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda 5 madde olup aritmetik ortalaması 9,70; insanlara güvenme alt boyutunda 5 madde olup aritmetik ortalaması 7,05; eleştiriye duyarlılık alt boyutunda 3 madde olup aritmetik ortalaması 6,10; depresif duygulanım alt boyutunda 6 madde olup aritmetik ortalaması 11,84; hayalperestlik alt boyutunda 4 madde olup aritmetik ortalaması 6,39; psikomotor bilgiler alt boyutunda 7 madde olup aritmetik ortalaması 30,30; kişilerarası ilişkilerde tehdit alt boyutunda 3 madde olup aritmetik ortalaması 5,10; tartışmalara katılabilme derecesi alt boyutunda 2 madde olup aritmetik ortalaması 4,85; ana baba ilgisi alt boyutunda 7 madde olup aritmetik ortalaması 14,20; baba ile ilişki alt boyutunda 6 madde olup aritmetik ortalaması 21,20; psişik izolasyon alt boyutunda 2 madde olup aritmetik ortalaması 2,99 olarak bulunmuştur.

Tablo9: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre benlik saygısı düzeyleri

		N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kız	Benlik Saygısı	122	2,255	,26
	Kendilik kavramının sürekliliği	122	,948	,23
	İnsanlara Güvenme	122	,708	,8
	Eleştiriye Duyarlılık	122	,583	,18
	Depresif Duygulanım	122	1,166	,15
	Hayalperestlik	122	,646	,13
	Psikomotor Bilgiler	122	3,006	,66
	Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	122	,507	,15
	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	122	,495	,11
	Ana Baba İlgisi	122	1,389	,16
	Baba İle İlişki	122	2,125	,42
	Psişik İzolasyon	122	,298	,4
	Erkek	Benlik Saygısı	88	2,290
Kendilik kavramının sürekliliği		88	1,002	,20
İnsanlara Güvenme		88	,702	,10
Eleştiriye Duyarlılık		88	,646	,16
Depresif Duygulanım		88	1,209	,16
Hayalperestlik		88	,629	,13

Psikomotor Bilgiler	88	3,064	,53
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	88	,513	,15
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	88	,470	,11
Ana Baba İlgisi	88	1,462	,16
Baba İle İlişki	88	2,112	,43
Psşik İzolasyon	88	,300	,3

RBSÖ'nin Türkiye'deki güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Çuhadaroğlu (1986) tarafından ikiyüzbeş kişilik Lise örneklem grubunda yapılmış. RBSÖ'nün Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında 0-2 puan yüksek benlik saygısı, 2-5 puan orta benlik saygısı, 5-6 puan düşük benlik saygısı olarak puanlandırılmış. RBSÖ oniki alt alandan oluşur ve ilk on maddesi benlik saygısını ölçer. Olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olarak sıralanır. 1, 2, 4, 6, 7 maddeler olumlu; 3, 5, 8, 9, 10 maddeler olumsuz yüklüdür. Ölçek puanlamasında düşük puan, benlik saygısının yüksekliğini; yüksek puan, benlik saygısının düşüklüğünü gösterir.

Katılımcıların benlik saygısı ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar incelendiğinde kızlarda ve erkeklerde kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi ve psşik izolasyon alt boyutlarında benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu; benlik saygısı, psikomotor bilgiler ve baba ile ilişki alt boyutlarında ise benlik saygısı düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo10: Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları

	Cinsiyetiniz	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	p																																
Benlik Saygısı	Kız	122	22,55	2,628	-,982	208	,327																																
	Erkek	88	22,90	2,466				Kendilik kavramının sürekliliği	Kız	122	9,48	2,367	-1,729	208	,085	Erkek	88	10,02	2,022	İnsanlara Güvenme	Kız	122	7,08	,858	,442	208	,659	Erkek	88	7,02	1,082	Eleştiriye Duyarlılık	Kız	122	5,83	1,873	-2,550	208	,011
Kendilik kavramının sürekliliği	Kız	122	9,48	2,367	-1,729	208	,085																																
	Erkek	88	10,02	2,022				İnsanlara Güvenme	Kız	122	7,08	,858	,442	208	,659	Erkek	88	7,02	1,082	Eleştiriye Duyarlılık	Kız	122	5,83	1,873	-2,550	208	,011	Erkek	88	6,46	1,604								
İnsanlara Güvenme	Kız	122	7,08	,858	,442	208	,659																																
	Erkek	88	7,02	1,082				Eleştiriye Duyarlılık	Kız	122	5,83	1,873	-2,550	208	,011	Erkek	88	6,46	1,604																				
Eleştiriye Duyarlılık	Kız	122	5,83	1,873	-2,550	208	,011																																
	Erkek	88	6,46	1,604																																			

Depresif Duygulanım	Kız	122	11,66	1,567	-1,887	208	,061
	Erkek	88	12,09	1,685			
Hayalperestlik	Kız	122	6,46	1,312	,925	208	,356
	Erkek	88	6,29	1,348			
Psikomotor Bilgiler	Kız	122	30,06	6,671	-,676	208	,500
	Erkek	88	30,64	5,349			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Kız	122	5,07	1,500	-,296	208	,767
	Erkek	88	5,13	1,525			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Kız	122	4,95	1,138	1,588	208	,114
	Erkek	88	4,70	1,156			
Ana Baba İlgisi	Kız	122	13,89	1,645	-3,154	208	,002
	Erkek	88	14,62	1,676			
Baba İle İlişki	Kız	122	21,25	4,232	,216	208	,829
	Erkek	88	21,12	4,319			
Psişik İzolasyon	Kız	122	2,98	,445	-,282	208	,778
	Erkek	88	3,00	,371			

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq.05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, meydana gelen farklılığın erkekler lehine gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla erkeklerin eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi boyutlarının kızlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo11: Öğrencilerin yaş değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Yaş	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	p
Benlik Saygısı	13-14	55	22,76	2,610	2	1,520	,221
	15-16	97	22,95	2,757			
	17-18	58	22,22	2,111			
	Toplam	210	22,70	2,561			
Kendilik kavramının sürekliliği	13-14	55	10,45	2,158	2	4,326	,014
	15-16	97	9,39	2,391			
	17-18	58	9,53	1,903			

	Toplam	210	9,70	2,240			
	13-14	55	7,05	,970			
İnsanlara Güvenme	15-16	97	7,04	,911	2	,040	,961
	17-18	58	7,08	1,030			
	Toplam	210	7,05	,956			
	13-14	55	6,29	1,832			
Eleştiriye Duyarlılık	15-16	97	5,91	1,846	2	,957	,386
	17-18	58	6,22	1,644			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	13-14	55	11,58	1,370			
Depresif Duygulanım	15-16	97	11,72	1,637	2	3,264	,040
	17-18	58	12,29	1,767			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	13-14	55	6,61	1,380			
,Hayalperestlik	15-16	97	6,46	1,275	2	2,701	,069
	17-18	58	6,06	1,322			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	13-14	55	31,52	6,073			
Psikomotor Bilgiler	15-16	97	30,69	5,835	2	3,834	,023
	17-18	58	28,51	6,421			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	13-14	55	5,23	1,551			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	15-16	97	5,07	1,423	2	,327	,722
	17-18	58	5,01	1,616			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	13-14	55	4,61	1,045			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	15-16	97	5,12	1,183	2	5,220	,006
	17-18	58	4,62	1,105			
	Toplam	210	4,85	1,150			
	13-14	55	14,05	1,520			
Ana Baba İlgisi	15-16	97	13,83	1,532	2	8,713	,000
	17-18	58	14,94	1,886			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	13-14	55	19,90	4,304			
Baba İle İlişki	15-16	97	21,56	3,973	2	3,567	,030
	17-18	58	21,81	4,489			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	13-14	55	2,98	,450			
Psişik İzolasyon	15-16	97	3,01	,367	2	,226	,798
	17-18	58	2,96	,457			

Toplam	210	2,99	,414
--------	-----	------	------

Katılımcıların yaş değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık kendilik kavramının sürekliliği, depresif duygulanım, psikomotor bilgiler, tartışmalara katılabilme derecesi ve ana baba ilgisi, baba ile ilişki alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq.05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda 13-14 yaş ile 15-16 yaş gurupları arasında 13-14 yaş gurubu lehine, depresif duygulanım alt boyutunda 13-14 yaş ile 17-18 yaş gurupları arasında 13-14 yaş gurubu lehine, psikomotor bilgiler alt boyutunda 13-14 yaş ile 17-18 yaş gurupları arasında 13-14 yaş gurubu lehine, tartışmalara katılabilme derecesi alt boyutunda 13-14 yaş ile 15-16 yaş gurupları arasında 15-16 yaş gurubu lehine, ana baba ilgisi alt boyutunda 13-14 yaş ile 17-18 yaş gurupları arasında 13-14 yaş gurubu lehine, 17-18 yaş gurubu lehine ve 15-16 yaş grubu ile 17-18 yaş gurubu arasında 17-18 yaş gurubu lehine, baba ile ilişki alt boyutunda 13-14 yaş grubu ile 17-18 yaş grubu arasında 17-18 yaş grubu lehine ve 13-14 yaş grubu ile 15-16 yaş grubu arasında 15-16 yaş grubu lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 13-14 yaş gurubundaki bireylerin kendilik kavramının sürekli olduğu, 17-18 yaş grubundaki bireylerin depresif duygulanım düzeylerinin daha fazla olduğu, 13-14 yaş grubundaki bireylerin psikomotor bilgilerinin daha fazla olduğu, 15-16 yaş grubundaki bireylerin tartışmalara katılabilme derecesinin daha yüksek olduğu, 17-18 yaş grubundaki bireylerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bireylerin yaşlarının artmasına bağlı olarak baba ile ilişki düzeylerinin de artış gösterdiği söylenebilir.

Tablo12: Öğrencilerin sınıf değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Sınıf	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	9. sınıf	73	22,79	2,692	3	,336	,800
	10. sınıf	88	22,61	2,623			
	11.sınıf	35	22,94	2,554			
	12. sınıf	14	22,21	1,311			

	Toplam	210	22,70	2,561			
	9. sınıf	73	9,53	2,544			
	10. sınıf	88	9,95	2,094			
Kendilik sürekliliği kavramının	11.sınıf	35	9,77	2,059	3	1,077	,360
	12. sınıf	14	8,92	1,774			
	Toplam	210	9,70	2,240			
	9. sınıf	73	7,04	,888			
	10. sınıf	88	6,96	,927			
İnsanlara Güvenme	11.sınıf	35	7,20	1,207	3	,992	,397
	12. sınıf	14	7,35	,744			
	Toplam	210	7,05	,956			
	9. sınıf	73	5,76	1,975			
	10. sınıf	88	6,32	1,609			
Eleştiriye Duyarlılık	11.sınıf	35	6,28	1,808	3	1,505	,214
	12. sınıf	14	5,92	1,685			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	9. sınıf	73	11,63	1,389			
	10. sınıf	88	11,85	1,718			
Depresif Duygulanım	11.sınıf	35	12,02	1,947	3	1,175	,320
	12. sınıf	14	12,42	1,222			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	9. sınıf	73	6,47	1,385			
	10. sınıf	88	6,38	1,342			
,Hayalperestlik	11.sınıf	35	6,28	1,250	3	,208	,891
	12. sınıf	14	6,28	1,204			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	9. sınıf	73	30,76	5,921			
	10. sınıf	88	30,72	6,526			
Psikomotor Bilgiler	11.sınıf	35	29,48	5,054	3	1,570	,198
	12. sınıf	14	27,35	6,890			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	9. sınıf	73	5,02	1,572			
	10. sınıf	88	5,18	1,369			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	11.sınıf	35	4,85	1,665	3	,901	,442
	12. sınıf	14	5,57	1,603			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	9. sınıf	73	4,73	1,142			
	10. sınıf	88	5,00	1,164			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	11.sınıf	35	4,51	1,121	3	2,688	,048
	12. sınıf	14	5,35	,928			
	Toplam	210	4,85	1,150			

	9. sınıf	73	13,89	1,646			
	10. sınıf	88	14,22	1,506			
Ana Baba İlgisi	11.sınıf	35	14,31	1,890	3	3,146	,026
	12. sınıf	14	15,35	2,134			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	9. sınıf	73	20,54	4,355			
	10. sınıf	88	21,51	3,974			
Baba İle İlişki	11.sınıf	35	21,65	4,269	3	,883	,451
	12. sınıf	14	21,50	5,431			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	9. sınıf	73	3,00	,440			
	10. sınıf	88	2,97	,370			
Psişik İzolasyon	11.sınıf	35	2,97	,452	3	,242	,867
	12. sınıf	14	3,07	,474			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların okudukları sınıf değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit, kendilik kavramının sürekliliği, depresif duygulanım, psikomotor bilgiler, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık tartışmalara katılabilme derecesi ve ana baba ilgisi alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq.05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, tartışmalara katılabilme derecesi alt boyutunda 11. ve 12.sınıflar arasında 12. sınıflar lehine, ana baba ilgisi alt boyutunda ise 9. ve 12.sınıflar arasında 12. sınıflar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla 12 sınıf öğrencilerinin tartışmalara katılabilme ve ana baba ilgisi düzeylerinin diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo13: Öğrencilerin sınıf başarısı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Sınıf başarısı	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	Başarısız	33	23,30	1,158			
	Orta	91	22,01	2,877	2	6,198	,002
	Başarılı	86	23,20	2,440			
	Toplam	210	22,70	2,561			

Kendilik kavramının sürekliliği	Başarısız	33	7,69	1,103			
	Orta	91	9,60	2,304			
	Başarılı	86	10,59	1,972	2	24,645	,000
	Toplam	210	9,70	2,240			
İnsanlara Güvenme	Başarısız	33	6,84	,755			
	Orta	91	7,08	1,029			
	Başarılı	86	7,10	,945	2	,937	,393
	Toplam	210	7,05	,956			
Eleştiriye Duyarlılık	Başarısız	33	4,78	1,218			
	Orta	91	5,95	1,908			
	Başarılı	86	6,75	1,525	2	17,278	,000
	Toplam	210	6,10	1,788			
Depresif Duygulanım	Başarısız	33	12,21	,892			
	Orta	91	11,74	1,992			
	Başarılı	86	11,80	1,395	2	1,033	,358
	Toplam	210	11,84	1,627			
Hayalperestlik	Başarısız	33	6,18	,950			
	Orta	91	6,00	1,349			
	Başarılı	86	6,89	1,274	2	11,642	,000
	Toplam	210	6,39	1,327			
Psikomotor Bilgiler	Başarısız	33	27,27	2,080			
	Orta	91	30,09	6,723			
	Başarılı	86	31,69	6,147	2	6,614	,002
	Toplam	210	30,30	6,145			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Başarısız	33	3,21	,599			
	Orta	91	5,14	1,362			
	Başarılı	86	5,77	1,277	2	51,329	,000
	Toplam	210	5,10	1,507			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Başarısız	33	4,54	1,148			
	Orta	91	4,96	1,196			
	Başarılı	86	4,84	1,090	2	1,638	,197
	Toplam	210	4,85	1,150			
Ana Baba İlgisi	Başarısız	33	14,75	1,696			
	Orta	91	14,16	1,621			
	Başarılı	86	14,02	1,742	2	2,304	,102
	Toplam	210	14,20	1,693			
Baba İle İlişki	Başarısız	33	20,81	2,732			
	Orta	91	21,15	5,116	2	,227	,797
	Başarılı	86	21,39	3,739			

Psikişik İzolasyon	Toplam	210	21,20	4,259			
	Başarısız	33	3,00	,000			
	Orta	91	3,00	,494			
	Başarılı	86	2,97	,405	2	,079	,924
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların sınıf başarısına göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit, kendilik kavramının sürekliliği, psikomotor bilgiler alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki derecesi ve psikişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, benlik saygısı alt boyutunda sınıf başarısı orta olan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin başarısız ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda sınıf başarısı başarısız olan katılımcıların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin orta ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, eleştiriye duyarlılık alt boyutunda sınıf başarısı başarısız olan katılımcıların eleştiriye duyarlılık düzeylerinin orta ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, hayalperestlik ve psikomotor bilgiler alt boyutlarında sınıf başarı düzeyi başarılı olan katılımcıların hayalperestlik ve psikomotor bilgiler düzeylerinin orta ve başarısız olanlara göre daha düşük olduğu, kişilerarası tehdit alt boyutunda sınıf başarı düzeyi başarısız olan katılımcıların kişilerarası tehdit düzeylerinin orta ve başarılı olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo14: Öğrencilerin sınıfta kalma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları

	Sınıfta kaldığınız oldu mu?	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	P
Benlik Saygısı	Evet	55	21,87	2,357	-2,851	208	,005
	Hayır	155	23,00	2,573			
Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	55	9,30	2,478	-1,548	208	,123
	Hayır	155	9,85	2,140			
İnsanlara Güvenme	Evet	55	6,96	,942	-,843	208	,400

	Hayır	155	7,09	,962			
Eleştiriye Duyarlılık	Evet	55	6,10	1,872			
	Hayır	155	6,09	1,764	,044	208	,965
Depresif Duygulanım	Evet	55	12,18	1,856			
	Hayır	155	11,72	1,526	1,807	208	,072
Hayalperestlik	Evet	55	6,16	,995			
	Hayır	155	6,47	1,420	-1,511	208	,132
Psikomotor Bilgiler	Evet	55	30,65	6,284			
	Hayır	155	30,18	6,111	,484	208	,629
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Evet	55	4,85	1,406			
	Hayır	155	5,18	1,536	-1,409	208	,160
TartışmalaraKatılabilme Derecesi	Evet	55	4,65	1,294			
	Hayır	155	4,92	1,090	-1,489	208	,138
Ana Baba İlgisi	Evet	55	13,85	1,393			
	Hayır	155	14,32	1,776	-1,770	208	,078
Baba İle İlişki	Evet	55	20,54	3,599			
	Hayır	155	21,43	4,457	-1,329	208	,185
Psişik İzolasyon	Evet	55	2,96	,269			
	Hayır	155	3,00	,455	-,557	208	,578

Katılımcıların sınıfta kalma değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psikişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, meydana gelen farklılığın sınıfta kalmayan katılımcılar lehine gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda sınıfta kalan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo15: Öğrencilerin kardeş olma durumuna göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları

	Kardeşiniz var mı?	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
Benlik Saygısı	Evet	195	22,77	2,546			
	Hayır	15	21,80	2,677	1,423	208	,156
Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	195	9,67	2,276			
	Hayır	15	10,20	1,698	-,879	208	,380
İnsanlara Güvenme	Evet	195	7,06	,963	,519	208	,604

	Hayır	15	6,93	,883			
Eleştiriye Duyarlılık	Evet	195	6,10	1,835	,075	208	,941
	Hayır	15	6,06	1,032			
Depresif Duygulanım	Evet	195	11,86	1,647	,763	208	,446
	Hayır	15	11,53	1,355			
Hayalperestlik	Evet	195	6,38	1,316	-,216	208	,829
	Hayır	15	6,46	1,505			
Psikomotor Bilgiler	Evet	195	30,32	6,138	,158	208	,874
	Hayır	15	30,06	6,452			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Evet	195	5,08	1,515	-,444	208	,658
	Hayır	15	5,26	1,437			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	195	4,81	1,162	-1,926	208	,055
	Hayır	15	5,40	,828			
Ana Baba İlgisi	Evet	195	14,23	1,727	1,108	208	,269
	Hayır	15	13,73	1,099			
Baba İle İlişki	Evet	195	21,11	4,099	-1,007	208	,315
	Hayır	15	22,26	6,052			
Psişik İzolasyon	Evet	195	2,99	,412	,553	208	,581
	Hayır	15	2,93	,457			

Katılımcıların kardeşiniz var mı sorusuna göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir.

Tablo16: Öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Kardeş Sayısı	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	yok	13	21,84	2,882			
	1-2	135	22,71	2,614			
	3-4	51	22,90	2,282	3	,585	,626
	5-6	11	22,72	2,901			
	Toplam	210	22,70	2,561			
Kendilik sürekliliği kavramının	yok	13	10,07	1,801			
	1-2	135	9,40	2,337	3	3,043	,030
	3-4	51	10,47	1,911			

	5-6	11	9,54	2,252			
	Toplam	210	9,70	2,240			
	yok	13	6,84	,898			
	1-2	135	6,99	,893			
İnsanlara Güvenme	3-4	51	7,31	1,122	3	1,744	,159
	5-6	11	6,90	,831			
	Toplam	210	7,05	,956			
	yok	13	5,92	,954			
	1-2	135	6,07	1,867			
Eleştiriye Duyarlılık	3-4	51	6,50	1,629	3	3,201	,024
	5-6	11	4,72	1,678			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	yok	13	11,61	1,445			
	1-2	135	11,79	1,625			
Depresif Duygulanım	3-4	51	11,96	1,672	3	,372	,773
	5-6	11	12,18	1,778			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	yok	13	6,53	1,560			
	1-2	135	6,52	1,286			
,Hayalperestlik	3-4	51	6,11	1,259	3	1,741	,160
	5-6	11	5,90	1,700			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	yok	13	29,61	6,739			
	1-2	135	30,20	6,093			
Psikomotor Bilgiler	3-4	51	31,84	5,551	3	3,730	,012
	5-6	11	25,27	6,512			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	yok	13	5,07	1,441			
	1-2	135	5,11	1,529			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	3-4	51	5,33	1,492	3	2,768	,043
	5-6	11	3,90	,831			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	yok	13	5,38	,869			
	1-2	135	4,80	1,176			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	3-4	51	4,82	1,126	3	1,094	,353
	5-6	11	5,00	1,183			
	Toplam	210	4,85	1,150			
	yok	13	13,61	1,120			
	1-2	135	14,14	1,680			
AnaBabaİlgisi	3-4	51	14,23	1,750	3	2,652	,050
	5-6	11	15,45	1,752			

	Toplam	210	14,20	1,693			
	yok	13	22,15	6,202			
	1-2	135	21,18	3,911			
Babaillelişki	3-4	51	20,88	4,217	3	,365	,778
	5-6	11	21,72	6,084			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	yok	13	3,00	,408			
	1-2	135	3,00	,395			
Psikik İzolasyon	3-4	51	2,94	,465	3	,316	,814
	5-6	11	3,00	,447			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi, baba ile ilişki ve psikik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda kardeş sayısı 1-2 olanlar ile 3-4 olanlar arasında kardeş sayısı 3-4 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeş sayısı 1-2 olanların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Eleştiriye duyarlılık alt boyutunda kardeş sayısı 3-4 olanlar ile 5-6 olanlar arasında kardeş sayısı 3-4 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeş sayısı 5-6 olanların eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Psikomotor bilgiler alt boyutunda kardeş sayısı 1-2 ve 3-4 olanlar ile 5-6 olanlar arasında kardeş sayısı 1-2 ve 3-4 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeş sayısı 5-6 olanların psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişilerarası ilişkilerde tehdit alt boyutunda kardeş sayısı 3-4 olanlar ile 5-6 olanlar arasında kardeş sayısı 3-4 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeş sayısı 5-6 olanların kişilerarası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ana baba ilgisi alt boyutunda kardeşi olmayanlar ile kardeş sayısı 5-6 olanlar arasında kardeş sayısı 5-6 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeşi olmayanların ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo17: Öğrencilerin kiminle yaşıyor değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Kiminle Yaşıyor	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	22,89	2,420	4	,932	,447
	Annemle	63	22,22	2,617			
	Babamla	26	23,15	3,120			
	Yetiştirme Yurdunda	9	22,44	3,282			
	Akrabalarımle	11	22,90	,831			
	Toplam	210	22,70	2,561			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	10,07	2,023			
Kendilik kavramının sürekliliği	Annemle	63	9,58	2,114	4	6,313	,000
	Babamla	26	10,23	2,421			
	Yetiştirme Yurdunda	9	7,55	3,395			
	Akrabalarımle	11	7,54	,934			
	Toplam	210	9,70	2,240			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	7,03	1,028			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	6,64	1,603			
İnsanlara Güvenme	Annemle	63	6,84	,827	4	2,327	,058
	Babamla	26	7,42	1,026			
	Yetiştirme Yurdunda	9	7,44	,881			
	Akrabalarımle	11	7,27	,467			
	Toplam	210	7,05	,956			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	6,64	1,603			
	Annemle	63	5,79	1,705			
Eleştiriye Duyarlılık	Babamla	26	5,84	1,953	4	7,109	,000
	Yetiştirme Yurdunda	9	5,00	2,291			
	Akrabalarımle	11	4,36	1,120			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	12,06	1,704			
	Annemle	63	11,49	1,564			
	Babamla	26	11,84	1,848			
Depresif Duygulanım	Yetiştirme Yurdunda	9	12,11	,333	4	1,383	,241

	Akrabalarım	11	11,54	1,035			
	Toplam	210	11,84	1,627			
,Hayalperestlik	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	6,30	1,301			
	Annemle	63	6,42	1,444			
	Babamla	26	6,50	1,529	4	,288	,886
	Yetiştirme Yurdunda	9	6,66	,500			
	Akrabalarım	11	6,54	,820			
	Toplam	210	6,39	1,327			
Psikomotor Bilgiler	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	30,94	5,369			
	Annemle	63	29,96	6,951			
	Babamla	26	30,07	6,996	4	1,796	,131
	Yetiştirme Yurdunda	9	31,55	5,222			
	Akrabalarım	11	26,00	5,513			
	Toplam	210	30,30	6,145			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	5,19	1,449			
	Annemle	63	5,22	1,407			
	Babamla	26	5,34	1,695	4	3,829	,005
	Yetiştirme Yurdunda	9	4,11	1,763			
	Akrabalarım	11	3,72	1,103			
	Toplam	210	5,10	1,507			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	4,75	1,211			
	Annemle	63	5,01	1,023			
	Babamla	26	5,11	,951	4	1,336	,258
	Yetiştirme Yurdunda	9	4,44	1,333			
	Akrabalarım	11	4,54	1,439			
	Toplam	210	4,85	1,150			
Ana Baba İlgisi	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	14,43	1,657			
	Annemle	63	14,09	1,720			
	Babamla	26	14,30	1,892	4	2,818	,026
	Yetiştirme Yurdunda	9	12,66	1,000			
	Akrabalarım	11	13,63	1,120			
	Toplam	210	14,20	1,693			

	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	21,01	4,223			
	Annemle	63	22,46	3,573			
Baba İle İlişki	Babamla	26	20,38	5,396	4	2,873	,024
	Yetiştirme Yurdunda	9	19,00	4,609			
	Akrabalarımle	11	19,36	3,413			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	Anne-baba ve kardeşlerimle	101	2,99	,360			
	Annemle	63	2,90	,530			
Psşik İzolasyon	Babamla	26	3,19	,401	4	2,266	,063
	Yetiştirme Yurdunda	9	3,00	,000			
	Akrabalarımle	11	3,00	,000			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların kiminle yaşıyor sorusuna göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve baba ile ilişki alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, insanlara güvenme, depresif duygulanım, psikomotor bilgiler hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi ve psşik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda kiminle yaşıyorsun sorusuna yönelik ailesiyle birlikte yaşayanlar ile annesiyle yaşayanlar arasında aile ile yaşayanların lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Babası ve annesi ile yaşayanlar arasında babasıyla yaşayanların lehine olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan çocukların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Eleştiriye duyarlılık alt boyutunda yetiştirme yurdunda kalanlar ile anne-baba ve kardeşleriyle, anneye ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneye ve babayla kalanlar lehine; Akrabalarıyla kalanlar ile anne-baba ve kardeşleriyle, anneye ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneye ve babayla kalanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan öğrenciler ile akrabalarıyla kalan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişilerarası ilişkilerde tehdit alt boyutunda yetiştirme yurdunda kalanlar ile anne-baba

ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar lehine; Akrabalarıyla kalanlar ile anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan öğrenciler ile akrabalarıyla kalan öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ana baba ilgisi alt boyutunda yetiştirme yurdunda kalanlar ile anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo18: Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	Okur-yazar diploma yok	16	23,00	2,366	4	2,177	,073
	İlkokul	75	22,06	2,767			
	Ortaokul	59	22,84	2,483			
	Lise	36	23,11	2,226			
	Üniversite	24	23,54	2,413			
	Toplam	210	22,70	2,561			
Kendilik kavramının sürekliliği	Okur-yazar diploma yok	16	9,12	1,746	4	2,361	,055
	İlkokul	75	9,34	2,430			
	Ortaokul	59	9,61	2,165			
	Lise	36	10,36	2,002			
	Üniversite	24	10,50	2,166			
	Toplam	210	9,70	2,240			
İnsanlara Güvenme	Okur-yazar diploma yok	16	6,93	,771	4	,987	,416
	İlkokul	75	6,90	,824			
	Ortaokul	59	7,13	1,1			
	Lise	36	7,16	,845			
	Üniversite	24	7,25	1,073			
	Toplam	210	7,05	,956			
Eleştiriye Duyarlılık	Okur-yazar diploma yok	16	6,06	2,143	4	1,481	,209

	İlkokul	75	6,00	1,945			
	Ortaokul	59	5,86	1,591			
	Lise	36	6,19	1,670			
	Üniversite	24	6,87	1,569			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	Okur-yazar diploma yok	16	11,62	1,707			
Depresif Duygulanım	İlkokul	75	11,93	1,671	4	,459	,766
	Ortaokul	59	11,94	1,633			
	Lise	36	11,80	1,704			
	Üniversite	24	11,50	1,351			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	Okur-yazar diploma yok	16	5,93	1,388			
,Hayalperestlik	İlkokul	75	6,33	1,338	4	1,082	,366
	Ortaokul	59	6,37	1,187			
	Lise	36	6,72	1,344			
	Üniversite	24	6,45	1,531			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	Okur-yazar diploma yok	16	30,00	5,125			
Psikomotor Bilgiler	İlkokul	75	29,69	5,666	4	1,386	,240
	Ortaokul	59	30,28	6,617			
	Lise	36	29,97	6,967			
	Üniversite	24	33,00	5,421			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	Okur-yazar diploma yok	16	4,31	1,493			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	İlkokul	75	4,81	1,503	4	4,546	,002
	Ortaokul	59	5,08	1,465			
	Lise	36	5,52	1,403			
	Üniversite	24	5,91	1,348			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	Okur-yazar diploma yok	16	4,75	1,653			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	İlkokul	75	4,69	1,162	4	1,249	,292
	Ortaokul	59	4,83	1,036			
	Lise	36	5,19	1,037			
	Üniversite	24	4,95	1,122			
	Toplam	210	4,85	1,150			
Ana Baba İlgisi	Okur-yazar diploma yok	16	14,50	1,505	4	1,362	,248

	İlkokul	75	13,96	1,519			
	Ortaokul	59	14,40	1,713			
	Lise	36	14,50	2,021			
	Üniversite	24	13,79	1,693			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	Okur-yazar diploma yok	16	20,06	5,221			
Baba İle İlişki	İlkokul	75	22,02	3,773			
	Ortaokul	59	20,83	3,882	4	1,299	,272
	Lise	36	20,58	4,993			
	Üniversite	24	21,20	4,606			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	Okur-yazar diploma yok	16	3,06	,442			
Psikişik İzolasyon	İlkokul	75	2,97	,401			
	Ortaokul	59	3,01	,393	4	,262	,902
	Lise	36	2,97	,446			
	Üniversite	24	2,95	,464			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psikişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anne eğitim durumu ilkokul olan öğrenciler ile lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla anne eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo19: Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
--------------------	---	--------------------	----------------	----	---	---

	Okur-yazar diploma yok	9	21,55	2,006			
Benlik Saygısı	İlkokul	57	22,45	2,885			
	Ortaokul	50	22,58	2,499	4	1,233	,298
	Lise	64	22,85	2,335			
	Üniversite	30	23,40	2,567			
	Toplam	210	22,70	2,561			
	Okur-yazar diploma yok	9	8,33	1,870			
Kendilik kavramının sürekliliği	İlkokul	57	9,64	2,728			
	Ortaokul	50	9,28	1,829	4	2,219	,068
	Lise	64	10,00	2,070			
	Üniversite	30	10,33	2,089			
	Toplam	210	9,70	2,240			
	Okur-yazar diploma yok	9	6,77	,44096			
İnsanlara Güvenme	İlkokul	57	7,10	1,029			
	Ortaokul	50	7,12	,872	4	1,097	,359
	Lise	64	7,14	1,036			
	Üniversite	30	6,76	,858			
	Toplam	210	7,05	,956			
	Okur-yazar diploma yok	9	5,55	1,589			
Eleştiriye Duyarlılık	İlkokul	57	5,70	1,981			
	Ortaokul	50	5,96	1,689	4	5,393	,000
	Lise	64	6,03	1,661			
	Üniversite	30	7,40	1,328			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	Okur-yazar diploma yok	9	11,33	1,322			
Depresif Duygulanım	İlkokul	57	11,85	1,641			
	Ortaokul	50	11,74	1,804	4	,384	,820
	Lise	64	11,89	1,746			
	Üniversite	30	12,03	1,066			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	Okur-yazar diploma yok	9	6,33	1,118			
Hayalperestlik	İlkokul	57	6,35	1,288			
	Ortaokul	50	6,14	1,212	4	2,296	,060
	Lise	64	6,34	1,405			
	Üniversite	30	7,03	1,351			
	Toplam	210	6,39	1,327			

	Okur-yazar diploma yok	9	28,77	4,323			
Psikomotor Bilgiler	İlkokul	57	29,94	6,214			
	Ortaokul	50	29,92	5,359	4	1,735	,144
	Lise	64	29,90	6,966			
	Üniversite	30	32,96	5,436			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	Okur-yazar diploma yok	9	3,88	1,166			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	İlkokul	57	4,85	1,528			
	Ortaokul	50	5,06	1,376	4	4,188	,003
	Lise	64	5,14	1,631			
	Üniversite	30	5,90	1,124			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	Okur-yazar diploma yok	9	4,66	1,000			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	İlkokul	57	4,77	1,267			
	Ortaokul	50	4,82	1,256	4	,337	,853
	Lise	64	4,89	1,055			
	Üniversite	30	5,03	,999			
	Toplam	210	4,85	1,150			
	Okur-yazar diploma yok	9	14,55	1,589			
Ana Baba İlgisi	İlkokul	57	13,80	1,540			
	Ortaokul	50	14,30	1,515	4	2,174	,073
	Lise	64	14,59	1,949			
	Üniversite	30	13,83	1,555			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	Okur-yazar diploma yok	9	21,22	4,055			
Baba İle İlişki	İlkokul	57	20,75	4,800			
	Ortaokul	50	21,44	4,468	4	,353	,842
	Lise	64	21,56	4,197			
	Üniversite	30	20,86	2,968			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	Okur-yazar diploma yok	9	3,00	,500			
Psişik İzolasyon	İlkokul	57	2,94	,397			
	Ortaokul	50	3,04	,402	4	,336	,853
	Lise	64	2,98	,453			
	Üniversite	30	3,00	,371			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında eleştiriye duyarlılık ve kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, psikomotor bilgiler, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, eleştiriye duyarlılık alt boyutunda baba eğitim durumu ilkökul ve ortaokul olanlar ile üniversite olan öğrenciler arasında üniversite olan öğrenciler lehine; kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda baba eğitim durumu okur-yazar diploması yok ve ilkökul olan öğrenciler ile üniversite olan öğrenciler arasında, baba eğitim durumu üniversite olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla baba eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık ve kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo20: Öğrencilerin anne meslek değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Anne meslek	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	Çalışmıyor	72	22,31	2,658	3	1,470	,224
	Kamu sektör	41	23,26	2,291			
	Özel sektör	94	22,71	2,576			
	Emekli	3	24,00	2,645			
	Toplam	210	22,70	2,561			
Kendilik kavramının sürekliliği	Çalışmıyor	72	8,70	2,024	3	11,624	,000
	Kamu sektör	41	11,00	1,897			
	Özel sektör	94	9,95	2,218			
	Emekli	3	8,33	1,527			
	Toplam	210	9,70	2,240			
İnsanlara Güvenme	Çalışmıyor	72	7,16	,75059	3	1,049	,372
	Kamu sektör	41	6,92	1,034			
	Özel sektör	94	7,01	1,062			
	Emekli	3	7,66	,577			
Eleştiriye Duyarlılık	Toplam	210	7,05	,956	3	26,506	,000
	Çalışmıyor	72	5,15	1,544			

	Kamu sektör	41	7,68	,933			
	Özel sektör	94	6,21	1,728			
	Emekli	3	3,66	,577			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	Çalışmıyor	72	11,98	1,648			
Depresif Duygulanım	Kamu sektör	41	11,75	,915			
	Özel sektör	94	11,79	1,823	3	,513	,674
	Emekli	3	11,00	2,645			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	Çalışmıyor	72	6,22	1,334			
Hayalperestlik	Kamu sektör	41	7,31	1,293			
	Özel sektör	94	6,12	1,166	3	9,257	,000
	Emekli	3	6,33	1,527			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	Çalışmıyor	72	28,41	6,161			
Psikomotor Bilgiler	Kamu sektör	41	32,80	6,716			
	Özel sektör	94	30,86	5,158	3	6,153	,001
	Emekli	3	24,33	11,590			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	Çalışmıyor	72	4,76	1,55186			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Kamu sektör	41	6,24	,91598			
	Özel sektör	94	4,88	1,472	3	11,470	,000
	Emekli	3	4,33	,577			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	Çalışmıyor	72	5,02	1,13798			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Kamu sektör	41	4,68	1,01092			
	Özel sektör	94	4,77	1,183	3	1,169	,323
	Emekli	3	5,33	2,081			
	Toplam	210	4,85	1,150			
	Çalışmıyor	72	14,63	1,886			
Ana Baba İlgisi	Kamu sektör	41	13,51	1,416			
	Özel sektör	94	14,22	1,546	3	5,407	,001
	Emekli	3	12,33	,577			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	Çalışmıyor	72	20,90	4,491			
Baba İle İlişki	Kamu sektör	41	21,87	3,203			
	Özel sektör	94	21,28	4,422	3	1,802	,148
	Emekli	3	16,33	4,041			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	Çalışmıyor	72	3,04	,487			
Psişik İzolasyon	Kamu sektör	41	2,92	,345	3	1,471	,224

Özel sektör	94	2,96	,372
Emekli	3	3,33	,577
Toplam	210	2,99	,414

Katılımcıların anne meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, psikomotor bilgiler, insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, kendilik kavramının sürekliliği boyutunda annesi çalışmayan öğrenciler ile kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler arasında annesi kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla annesi çalışmayan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler boyutunda annesi çalışmayan öğrenciler ile kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler arasında annesi kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla annesi çalışmayan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişilerarası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi boyutunda annesi çalışmayan ve özel sektörde çalışan öğrenciler ile kamuda çalışan öğrenciler arasında annesi kamu sektöründe çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla annesi çalışmayan ya da özel sektörde çalışan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği kişilerarası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo21: Öğrencilerin baba meslek değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Baba Meslek	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	Çalışmıyor	20	21,40	2,835	3	6,800	,000
	Kamu sektör	39	24,05	2,187			
	Özel sektör	129	22,40	2,485			
	Emekli	22	23,27	2,413			

	Toplam	210	22,70	2,561			
	Çalışmıyor	20	8,80	1,880			
	Kamu sektör	39	11,00	1,891			
Kendilik kavramının sürekliliği	Özel sektör	129	9,26	2,241	3	10,264	,000
	Emekli	22	10,86	1,780			
	Toplam	210	9,70	2,240			
	Çalışmıyor	20	7,20	,894			
	Kamu sektör	39	6,92	1,060			
İnsanlara Güvenme	Özel sektör	129	7,11	,853	3	1,026	,382
	Emekli	22	6,81	1,332			
	Toplam	210	7,05	,956			
	Çalışmıyor	20	5,30	1,625			
	Kamu sektör	39	7,48	1,274			
Eleştiriye Duyarlılık	Özel sektör	129	5,75	1,772	3	12,869	,000
	Emekli	22	6,40	1,532			
	Toplam	210	6,10	1,788			
	Çalışmıyor	20	11,15	1,496			
	Kamu sektör	39	11,71	1,234			
Depresif Duygulanım	Özel sektör	129	12,04	1,708	3	2,326	,076
	Emekli	22	11,50	1,711			
	Toplam	210	11,84	1,627			
	Çalışmıyor	20	6,30	1,174			
	Kamu sektör	39	7,20	1,435			
Hayalperestlik	Özel sektör	129	6,10	1,230	3	8,388	,000
	Emekli	22	6,77	1,192			
	Toplam	210	6,39	1,327			
	Çalışmıyor	20	27,55	5,817			
	Kamu sektör	39	34,02	5,377			
Psikomotor Bilgiler	Özel sektör	129	29,15	6,045	3	10,214	,000
	Emekli	22	33,00	4,629			
	Toplam	210	30,30	6,145			
	Çalışmıyor	20	5,00	1,450			
	Kamu sektör	39	6,41	,880			
Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Özel sektör	129	4,71	1,501	3	15,290	,000
	Emekli	22	5,13	1,206			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	Çalışmıyor	20	5,10	1,165			
	Kamu sektör	39	4,66	,955			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Özel sektör	129	4,78	1,165	3	2,296	,079
	Emekli	22	5,36	1,255			
	Toplam	210	4,85	1,150			

	Çalışmıyor	20	14,10	2,149			
	Kamu sektör	39	13,69	1,541			
Ana Baba İlgisi	Özel sektör	129	14,41	1,661	3	2,042	,109
	Emekli	22	13,95	1,557			
	Toplam	210	14,20	1,693			
	Çalışmıyor	20	22,45	5,433			
	Kamu sektör	39	21,53	3,378			
Baba İle İlişki	Özel sektör	129	20,69	4,424	3	1,868	,136
	Emekli	22	22,40	3,018			
	Toplam	210	21,20	4,259			
	Çalışmıyor	20	3,05	,510			
	Kamu sektör	39	2,97	,279			
Psişik İzolasyon	Özel sektör	129	2,97	,458	3	,329	,804
	Emekli	22	3,04	,213			
	Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların baba meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, benlik saygısı boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler arasında babası kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla benlik saygı boyutunda babası kamu sektöründe çalışan öğrencilerin benlik saygıları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kendilik kavramının sürekliliği boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler arasında babası kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası çalışmayan öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Eleştiriye duyarlılık alt boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler arasında babası kamu ve özel sektörde çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası çalışmayan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Hayalperestlik

boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamu öğrenciler arasında kamu sektörünün lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası özel sektörde çalışan öğrencilerin hayalperestlik düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişiler arası tehdit alt boyutunda babası çalışmayan, özelde çalışan ve emekli olan öğrenciler ile babası kamuda çalışan öğrenciler arasında kamu sektörünün lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası özel sektörde çalışan öğrencilerin kişiler arası tehdit düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Psikomotor bilgiler alt boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamuda çalışan öğrenciler arasında babası kamuda çalışan öğrenciler lehine ve babası çalışmayan öğrenciler ile emekli olanlar arasında babası emekli öğrenciler arasında babası kamuda çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası çalışmayan öğrencilerin benlik saygı ölçeği psikomotor bilgilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo22: Öğrencilerin ebeveyn boşanma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları

	Ebeveyn boşanmış durumda mı?	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	Sd	P																																																																																												
Benlik Saygısı	Evet	110	22,50	2,694	-1,216	208	,225																																																																																												
	Hayır	100	22,93	2,400				Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	110	9,35	2,375	-2,436	208	,016	Hayır	100	10,10	2,022	İnsanlara Güvenme	Evet	110	7,07	,885	,247	208	,805	Hayır	100	7,04	1,033	Eleştiriye Duyarlılık	Evet	110	5,60	1,803	-4,433	208	,000	Hayır	100	6,65	1,610	Depresif Duygulanım	Evet	110	11,64	1,530	-1,854	208	,065	Hayır	100	12,06	1,710	Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274	Hayır	100	6,29	1,297	Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220
Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	110	9,35	2,375	-2,436	208	,016																																																																																												
	Hayır	100	10,10	2,022				İnsanlara Güvenme	Evet	110	7,07	,885	,247	208	,805	Hayır	100	7,04	1,033	Eleştiriye Duyarlılık	Evet	110	5,60	1,803	-4,433	208	,000	Hayır	100	6,65	1,610	Depresif Duygulanım	Evet	110	11,64	1,530	-1,854	208	,065	Hayır	100	12,06	1,710	Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274	Hayır	100	6,29	1,297	Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217								
İnsanlara Güvenme	Evet	110	7,07	,885	,247	208	,805																																																																																												
	Hayır	100	7,04	1,033				Eleştiriye Duyarlılık	Evet	110	5,60	1,803	-4,433	208	,000	Hayır	100	6,65	1,610	Depresif Duygulanım	Evet	110	11,64	1,530	-1,854	208	,065	Hayır	100	12,06	1,710	Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274	Hayır	100	6,29	1,297	Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																				
Eleştiriye Duyarlılık	Evet	110	5,60	1,803	-4,433	208	,000																																																																																												
	Hayır	100	6,65	1,610				Depresif Duygulanım	Evet	110	11,64	1,530	-1,854	208	,065	Hayır	100	12,06	1,710	Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274	Hayır	100	6,29	1,297	Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																																
Depresif Duygulanım	Evet	110	11,64	1,530	-1,854	208	,065																																																																																												
	Hayır	100	12,06	1,710				Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274	Hayır	100	6,29	1,297	Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																																												
Hayalperestlik	Evet	110	6,49	1,352	1,096	208	,274																																																																																												
	Hayır	100	6,29	1,297				Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083	Hayır	100	31,08	5,210	Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																																																								
Psikomotor Bilgiler	Evet	110	29,60	6,835	-1,741	208	,083																																																																																												
	Hayır	100	31,08	5,210				Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361	Hayır	100	5,20	1,456	Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																																																																				
Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	Evet	110	5,00	1,553	-,916	208	,361																																																																																												
	Hayır	100	5,20	1,456				Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220	Hayır	100	4,75	1,217																																																																																
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	110	4,94	1,082	1,232	208	,220																																																																																												
	Hayır	100	4,75	1,217																																																																																															

Ana Baba İlgisi	Evet	110	13,99	1,699	-1,888	208	,060
	Hayır	100	14,43	1,665			
Baba İle İlişki	Evet	110	21,43	4,346	,843	208	,400
	Hayır	100	20,94	4,167			
Psişik İzolasyon	Evet	110	2,99	,459	,016	208	,987
	Hayır	100	2,99	,362			

Katılımcıların ebeveyn boşanma durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki, psişik izolasyon, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, anlamlı farklılık meydana gelen kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık alt boyutlarında ebeveyni boşanmamış olan katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla ebeveyni boşanmış olan kişilerin kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo23: Öğrencilerin ayrı ebeveynle görüşme sıklığı değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Ayrı ebeveynle görüşme sıklığı	F	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	her gün	5	21,40	2,302	7	2,224	,034
	haftada bir	15	23,60	2,640			
	iki haftada bir	21	23,42	1,164			
	ayda bir kez	13	22,00	3,240			
	yıl da bir kaç kez	11	23,00	2,049			
	sadece özel günlerde	7	23,42	4,237			
	hiç görmüyorum	38	21,55	2,757			
	ailemle yaşıyorum	100	22,93	2,400			
	Toplam	210	22,70	2,561			

Kendilik kavramının sürekliliği	her gün	5	9,40	2,509		
	haftada bir	15	10,66	2,609		
	iki haftada bir	21	9,09	2,981		
	ayda bir kez	13	9,76	2,047		
	yıl da bir kaç kez	11	10,09	2,071		
	sadece özel günlerde	7	10,14	2,410	7	2,986 ,005
	hiç görmüyorum	38	8,47	1,796		
	ailemle yaşıyorum	100	10,10	2,022		
	Toplam	210	9,70	2,240		
	İnsanlara Güvenme	her gün	5	6,60	,547	
haftada bir		15	7,13	1,187		
iki haftada bir		21	7,09	,889		
ayda bir kez		13	7,15	1,068		
yıl da bir kaç kez		11	7,27	1,103		
sadece özel günlerde		7	6,71	,951	7	,408 ,897
hiç görmüyorum		38	7,07	,631		
ailemle yaşıyorum		100	7,04	1,033		
Toplam		210	7,05	,956		
Eleştiriye Duyarlılık		her gün	5	4,60	1,816	
	haftada bir	15	5,66	1,988		
	iki haftada bir	21	5,61	1,883		
	ayda bir kez	13	5,92	1,846		
	yıl da bir kaç kez	11	6,18	1,887		
	sadece özel günlerde	7	5,85	2,115	7	3,395 ,002
	hiç görmüyorum	38	5,36	1,634		
	ailemle yaşıyorum	100	6,65	1,610		
	Toplam	210	6,10	1,788		
	Depresif Duygulanım	her gün	5	11,60	3,286	
haftada bir		15	12,00	1,772	7	1,331 ,237
iki haftada bir		21	12,09	1,044		
ayda bir kez		13	11,69	1,652		

	yıl da bir kaç kez	11	11,09	1,868		
	sadece özel günlerde	7	12,14	1,573		
	hiç görmüyorum	38	11,31	1,141		
	ailemle yaşıyorum	100	12,06	1,710		
	Toplam	210	11,84	1,627		
Hayalperestlik	her gün	5	5,80	1,643		
	haftada bir	15	6,66	1,397		
	iki haftada bir	21	6,90	,830		
	ayda bir kez	13	6,61	1,192		
	yıl da bir kaç kez	11	6,09	1,578		
	sadece özel günlerde	7	7,14	1,864	7	1,307 ,249
	hiç görmüyorum	38	6,23	1,383		
	ailemle yaşıyorum	100	6,29	1,297		
	Toplam	210	6,39	1,327		
Psikomotor Bilgiler	her gün	5	29,60	9,502		
	haftada bir	15	30,33	8,788		
	iki haftada bir	21	29,52	6,735		
	ayda bir kez	13	31,00	5,642		
	yıl da bir kaç kez	11	32,18	6,274		
	sadece özel günlerde	7	32,00	5,944	7	1,525 ,160
	hiç görmüyorum	38	27,71	6,307		
	ailemle yaşıyorum	100	31,08	5,210		
	Toplam	210	30,30	6,145		
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	her gün	5	5,00	,707		
	haftada bir	15	5,13	1,641		
	iki haftada bir	21	4,71	1,736		
	ayda bir kez	13	5,07	1,656	7	,703 ,669
	yıl da bir kaç kez	11	5,72	1,555		
	sadece özel günlerde	7	5,28	1,380		

Tartışmalara Katılabilme Derecesi	hiç görmüyorum	38	4,84	1,516			
	ailemle yaşıyorum	100	5,20	1,456			
	Toplam	210	5,10	1,507			
	her gün	5	4,60	1,673			
	haftada bir	15	4,93	,961			
	iki haftada bir	21	4,52	,872			
	ayda bir kez	13	5,23	1,091			
	yıl da bir kaç kez	11	4,90	1,136	7	1,202	,303
	sadece özel günlerde	7	4,57	1,133			
	hiç görmüyorum	38	5,21	1,094			
Ana Baba İlgisi	ailemle yaşıyorum	100	4,75	1,217			
	Toplam	210	4,85	1,150			
	her gün	5	13,00	1,414			
	haftada bir	15	14,26	1,830			
	iki haftada bir	21	13,76	1,220			
	ayda bir kez	13	13,84	1,908			
	yıl da bir kaç kez	11	14,36	1,206	7	,963	,460
	sadece özel günlerde	7	14,14	2,968			
	hiç görmüyorum	38	14,05	1,723			
	ailemle yaşıyorum	100	14,43	1,665			
Baba İle İlişki	Toplam	210	14,20	1,693			
	her gün	5	22,80	4,438			
	haftada bir	15	20,46	3,979			
	iki haftada bir	21	20,04	3,007			
	ayda bir kez	13	23,00	4,564			
	yıl da bir kaç kez	11	22,90	4,657			
	sadece özel günlerde	7	21,42	2,572	7	1,045	,401
	hiç görmüyorum	38	21,44	5,070			
	ailemle yaşıyorum	100	20,94	4,167			
	Toplam	210	21,20	4,259			

Psişik İzolasyon	her gün	5	2,60	,547		
	haftada bir	15	2,80	,560		
	iki haftada bir	21	2,95	,218		
	ayda bir kez	13	3,00	,408		
	yıl da bir kaç kez	11	2,81	,603		
	sadece özel günlerde	7	3,28	,487	7	2,655 ,012
	hiç görmüyorum	38	3,13	,414		
	ailemle yaşıyorum	100	2,99	,362		
	Toplam	210	2,99	,414		

Katılımcıların baba meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psişik izolasyon alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi baba ile ilişki, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, Tablo incelendiğinde ayrı ebeveynle görüşme sıklığı ayda bir kez olan ve hiç olmayan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu, sadece özel günlerde ve haftada bir gören katılımcıların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu, iki haftada bir gören ve hiç görmeyen katılımcıların eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu, haftada bir ve yılda birkaç kez gören katılımcıların psişik izolasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo24: Öğrencilerin baba sağ olma durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin t testi sonuçları

	Baba Sağ mı	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	Sd	P
Benlik Saygısı	Evet	197	22,83	2,520	2,860	208	,005
	Hayır	13	20,76	2,488			
Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	197	9,80	2,232	2,354	208	,019
	Hayır	13	8,30	1,931			
İnsanlara Güvenme	Evet	197	7,07	,973	1,121	208	,264

	Hayır	13	6,76	,599			
Eleştiriye Duyarlılık	Evet	197	6,16	1,783	2,147	208	,033
	Hayır	13	5,07	1,605			
Depresif Duygulanım	Evet	197	11,88	1,648	1,403	208	,162
	Hayır	13	11,23	1,165			
Hayalperestlik	Evet	197	6,41	1,324	,676	208	,500
	Hayır	13	6,15	1,405			
Psikomotor Bilgiler	Evet	197	30,56	6,059	2,405	208	,017
	Hayır	13	26,38	6,344			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Evet	197	5,13	1,514	1,390	208	,166
	Hayır	13	4,53	1,330			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	197	4,83	1,168	-,976	208	,330
	Hayır	13	5,15	,800			
Ana Baba İlgisi	Evet	197	14,23	1,689	1,287	208	,200
	Hayır	13	13,61	1,709			
Baba İle İlişki	Evet	197	21,14	4,255	-,698	208	,486
	Hayır	13	22,00	4,415			
Psişik İzolasyon	Evet	197	2,98	,410	-,775	208	,439
	Hayır	13	3,07	,493			

Katılımcıların baba sağ olma durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki, psişik izolasyon, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve kişilerarası tehdit alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, anlamlı farklılık meydana gelen benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler alt boyutlarında babası sağ olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası vefat etmiş olan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo25: Öğrencilerin rehber öğretmene müracaat durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

Rehber öğretmene	N	Aritmetik Ortalama	Std. devistation	df	f	Sig
------------------	---	--------------------	------------------	----	---	-----

		müracaat						
Benlik saygısı	Evet	sık	16	21,75	2,594			
	olarak							
	Bazen		62	22,20	2,240	2	3,575	,030
	Hayır		132	23,05	2,648			
	Toplam		210	22,70	2,561			
Kendilik kavramının sürekliliği	Evet	sık	16	8,06	1,123			
	olarak							
	Bazen		62	8,66	2,111	2	20,680	,000
	Hayır		132	10,40	2,110			
	Toplam		210	9,70	2,240			
İnsanlara Güvenme	Evet	sık	16	6,56	,727			
	olarak							
	Bazen		62	7,00	,940	2	2,841	,061
	Hayır		132	7,14	,973			
	Toplam		210	7,05	,956			
Eleştiriye Duyarlılık	Evet	sık	16	5,62	1,258			
	olarak							
	Bazen		62	5,41	1,645	2	8,565	,000
	Hayır		132	6,47	1,809			
	Toplam		210	6,10	1,788			
Depresif Duygulanım	Evet	sık	16	12,43	1,030			
	olarak							
	Bazen		62	11,56	1,665	2	2,081	,127
	Hayır		132	11,90	1,652			
	Toplam		210	11,84	1,627			
Hayalperestlik	Evet	sık	16	5,56	1,030			
	olarak							
	Bazen		62	6,29	1,359	2	4,321	,015
	Hayır		132	6,54	1,309			
	Toplam		210	6,39	1,327			
Psikomotor Bilgiler	Evet	sık	16	27,31	5,412			
	olarak							
	Bazen		62	28,74	6,166	2	6,341	,002
	Hayır		132	31,40	5,975			
	Toplam		210	30,30	6,145			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit	Evet	sık	16	3,68	1,078			
	olarak							
	Bazen		62	4,77	1,562	2	12,831	,000
	Hayır		132	5,42	1,398			
	Toplam		210	5,10	1,507			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	Evet	sık	16	4,09	1,263	2	1,459	,235
	olarak							

	Bazen		62	4,98	1,108			
	Hayır		132	4,84	1,151			
	Toplam		210	4,85	1,150			
Ana Baba İlgisi	Evet sık olarak		16	15,12	1,707			
	Bazen		62	14,35	1,756	2	3,514	,032
	Hayır		132	14,01	1,629			
	Toplam		210	14,20	1,693			
Baba İle İlişki	Evet sık olarak		16	22,25	3,974			
	Bazen		62	21,46	4,210	2	,840	,433
	Hayır		132	20,94	4,318			
	Toplam		210	21,20	4,259			
Psşik İzolasyon	Evet sık olarak		16	3,00	,000			
	Bazen		62	3,01	,424	2	,188	,829
	Hayır		132	2,97	,436			
	Toplam		210	2,99	,414			

Katılımcıların rehber öğretmene müracaat durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, baba ile ilişki, psşik izolasyon, hayalperestlik, alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit boyutlarında rehber öğretmenlere danışmayanlar lehine, ana baba ilgisi boyutunda ise sık olarak rehber öğretmene danışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla rehber öğretmene danışmayan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha düşük olduğu, sıklıkla rehber öğretmene danışan öğrencilerin de ana baba ilgisi düzeylerinin daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo26: Öğrencilerin ebeveyn ayrıldığındaki yaş durumu değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinin anova testi sonuçları

	Ebeveynler ayrıldığındakaç yaşındaydın?	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	sd	F	P
Benlik Saygısı	1-5	24	22,58	2,145	3	,697	,555
	6-11	52	22,63	2,457			
	12-18	33	22,21	3,416			
	ailemle yaşıyorum	101	22,93	2,388			
	Toplam	210	22,70	2,561			
Kendilik kavramının sürekliliği	1-5	24	10,00	2,105	3	3,061	,029
	6-11	52	8,96	2,527			
	12-18	33	9,57	2,250			
	ailemle yaşıyorum	101	10,06	2,035			
	Toplam	210	9,70	2,240			
İnsanlara Güvenme	1-5	24	7,33	1,007	3	,859	,463
	6-11	52	7,05	,802			
	12-18	33	6,93	,899			
	ailemle yaşıyorum	101	7,02	1,033			
	Toplam	210	7,05	,956			
Eleştiriye Duyarlılık	1-5	24	5,83	1,970	3	7,517	,000
	6-11	52	5,25	1,631			
	12-18	33	6,06	1,836			
	ailemle yaşıyorum	101	6,61	1,642			
	Toplam	210	6,10	1,788			
Depresif Duygulanım	1-5	24	11,62	1,663	3	1,052	,371
	6-11	52	11,67	1,324			
	12-18	33	11,63	1,782			
	ailemle yaşıyorum	101	12,04	1,705			
	Toplam	210	11,84	1,627			
,Hayalperestlik	1-5	24	6,25	1,481	3	1,124	,340
	6-11	52	6,48	1,305			
	12-18	33	6,72	1,329			
	ailemle yaşıyorum	101	6,27	1,297			
	Toplam	210	6,39	1,327			

		1-5	24	31,95	5,871			
		6-11	52	27,84	6,669			
Psikomotor Bilgiler		12-18	33	30,54	7,263	3	4,124	,007
		ailemle yaşıyorum	101	31,10	5,192			
		Toplam	210	30,30	6,145			
		1-5	24	5,54	1,559			
		6-11	52	4,61	1,573			
Kişiler arası İlişkilerde Tehdit		12-18	33	5,24	1,414	3	2,789	,042
		ailemle yaşıyorum	101	5,19	1,449			
		Toplam	210	5,10	1,507			
		1-5	24	5,20	1,102			
		6-11	52	4,63	,929			
Tartışmalara Katılabilme Derecesi		12-18	33	5,27	1,179	3	3,267	,022
		ailemle yaşıyorum	101	4,74	1,213			
		Toplam	210	4,85	1,150			
		1-5	24	14,29	1,680			
		6-11	52	14,21	1,637			
Ana Baba İlgisi		12-18	33	13,42	1,750	3	3,014	,031
		Ailemle yaşıyorum	101	14,42	1,657			
		Toplam	210	14,20	1,693			
		1-5	24	21,29	5,536			
		6-11	52	21,44	3,488			
Baba İle İlişki		12-18	33	21,33	4,641	3	,136	,939
		ailemle yaşıyorum	101	21,00	4,205			
		Toplam	210	21,20	4,259			
		1-5	24	3,00	,589			
		6-11	52	2,96	,394			
Psşik İzolasyon		12-18	33	3,03	,466	3	,188	,905
		ailemle yaşıyorum	101	2,99	,360			
		Toplam	210	2,99	,414			

Katılımcıların ebeveynleri ayrıldığındaki yaş durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı

farklılık meydana geldiği ($p \leq .05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık benlik saygısı, insanlara güvenme, hayalperestlik, depresif duygulanım, baba ile ilişki, psişik izolasyon, hayalperestlik, alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, ebeveynleri ayrıldığında 6-11 yaş grubunda olan öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu, 12-18 yaş grubunda olan ve ailesiyle yaşayan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha düşük olduğu, 6-11 yaş grubunda yer alan öğrencilerin psikomotor bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu, 1-5 yaş grubunda yer alan öğrencilerin kişiler arası tehdit algı düzeylerinin daha düşük olduğu, 1-5 ve 12-18 yaş grubunda yer alan öğrencilerin tartışmalara katılabilme derecelerinin daha düşük olduğu, 12-18 yaş grubunda yer alan öğrencilerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo27: Öğrencilerin benlik saygısı ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkiler

		Benlik Saygısı	Kendilik kavramının sürekliliği	İnsanlara Güvenme Eleştiriye	Duvarlılık Depresif Duygulanım	Hayalperestlik	Psikomotor Bilgiler	Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Katılabilme	Ana Baba İlgisi	Baba İle İlişki	Psişik İzolasyon		
Benlik Saygısı	r	1	,328	,019	,192	,013	,154	,285	,192	,021	-,206	-,163	-,003
	p		,000	,788	,005	,846	,026	,000	,005	,764	,003	,018	,969
	N	210	210	210	210	210	210	210	210	210	210	210	210
Kendilik kavramının sürekliliği	r		1	,032	,468	-,069	,288	,529	,519	-,085	-,162	-,136	-,101
	p			,641	,000	,320	,000	,000	,000	,218	,019	,049	,146
	N			210	210	210	210	210	210	210	210	210	210
İnsanlara Güvenme	r			1	,055	-,022	-,025	,046	,076	-,010	,031	-,144	,074
	p				,425	,753	,714	,506	,275	,889	,658	,037	,288
	N				210	210	210	210	210	210	210	210	210
Eleştiriye Duyarlılık	r				1	,042	,205	,392	,552	-,139	-,119	-,124	-,012
	p					,549	,003	,000	,000	,044	,086	,072	,867
	N					210	210	210	210	210	210	210	210
Depresif Duygulanım	r					1	,002	-,154	-,052	,039	,218	-,078	-,023
	p												
	N												

	p		,973	,026	,453	,577	,001	,263	,735
	N		210	210	210	210	210	210	210
Hayalperestlik	r		1	,347	,171	-	-	,034	,050
	p			,000	,013	,565	,120	,622	,468
	N		210	210	210	210	210	210	210
Psikomotor Bilgiler	r		1	,399	-	-	-	-	,029
	p			,000	,492	,001	,004	,678	
	N		210	210	210	210	210	210	210
Kişiler arası ilişkilerde Tehdit	r			1	,064	-	-	,055	
	p				,358	,019	,028	,427	
	N		210	210	210	210	210	210	210
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	r			1	,028	,144	,137		
	p				,692	,037	,047		
	N		210	210	210	210	210	210	210
Ana Baba İlgisi	r				1	,126	,003		
	p					,068	,969		
	N		210	210	210	210	210	210	210
Baba İle İlişki	r					1	,028		
	p						,685		
	N		210	210	210	210	210	210	210
Psişik İzolasyon	r							1	
	p								
	N		210	210	210	210	210	210	210

Not: “Burada koyu işaretlediğim boyutlar arasında anlamlı düzeyde ilişki var. İlişkinin düzeyi -1 ve +1 arasında değerlendirilir. +1 e yaklaştıkça pozitif yönlü ilişki vardır ve ne kadar yüksekse o kadar yüksek ilişki vardır. -1 e yaklaştıkça da ters yönlü (negatif) ilişki vardır. 0 (sıfır) a yaklaştıkça ilişkinin düzeyi düşer.”

Öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiler alt boyutlarda değerlendirildiğinde benlik saygısı ile kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutlarında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği, buna karşılık ana baba ilgisi ve baba ile ilişki boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla benlik saygısının artması kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerini de artırmakta iken, ana baba ilgisi ve baba ile ilişki düzeylerini olumsuz etkilemektedir.

Kendilik kavramının sürekliliği alt boyutu ile eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği, hayalperestlik alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği, buna karşılık ana baba ilgisi ve baba ile ilişki boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin artmasının eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit, hayalperestlik düzeylerini artırmakta iken, ana baba ilgisi ve baba ile ilişki düzeylerini olumsuz etkilemektedir.

İnsanlara güvenme boyutuyla baba ile ilişki boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin baba ile ilişki düzeylerinin azalmasının insanlara güvenme düzeylerini artırdığı söylenebilir.

Eleştiriye duyarlılık alt boyutu ile hayalperestlik arasında düşük düzeyde pozitif ve tartışmalara katılabilme derecesi ile düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkinin meydana gelmesine karşılık, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkiler boyutları ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin artması ile hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkiler düzeylerini artırmakta iken, katılabilme derecesini olumsuz etkilemektedir.

Öğrencilerin depresif duygulanım ile ana baba ilgisi alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin depresif duygulanım düzeylerinin artması ana baba ilgisi düzeylerini de artırmaktadır.

Öğrencilerin hayalperestlik düzeyleri ile psikomotor bilgiler düzeyleri ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeyleri arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin hayalperestlik düzeylerinin artmasının psikomotor bilgiler düzeyleri ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerini artırdığı söylenebilir.

Öğrencilerin psikomotor bilgiler düzeyleri ile kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği, buna karşılık ana baba ilgili ile baba ile ilişki düzeyleri arasında negatif yönlü düşük düzeyde

ve anlamlı ilişkiler meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin psikomotor bilgiler düzeylerinin artmasının kişilerarası ilişkilerde tehdit aldı düzeylerini artırdığı, buna karşılık ana baba ilgili ile baba ile ilişki düzeylerini azalttığı söylenebilir.

Öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeyleri ile ana baba ilgili ile baba ile ilişki düzeyleri arasında negatif yönlü düşük düzeyde ve anlamlı ilişkiler meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerinin artmasının ana baba ilgili ile baba ile ilişki düzeylerini azalttığı söylenebilir.

Öğrencilerin tartışmalara katılabilme derecesi ile ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin tartışmalara katılabilme derecesinin artması aynı zamanda ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon düzeylerini de artırmaktadır.

5.TARTIŞMA

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği, buna karşılık erkeklerin eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi boyutlarının kızlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Duran (2018) araştırmasında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2012) ve Yaman (2019) araştırmalarında öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği, buna karşılık 13-14 yaş grubundaki bireylerin kendilik kavramının sürekli olduğu, 17-18 yaş grubundaki bireylerin depresif duygulanım düzeylerinin daha fazla olduğu, 13-14 yaş grubundaki bireylerin psikomotor bilgilerinin daha fazla olduğu, 15-16 yaş grubundaki bireylerin tartışmalara katılabilme derecesinin daha yüksek olduğu, 17-18 yaş grubundaki bireylerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bireylerin yaşlarının artmasına bağlı olarak baba ile ilişki düzeylerinin de artış gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Duran (2018) araştırmasında öğrencilerin yaş değişkenine göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2012) ve Yaman (2019) araştırmalarında öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin yaşın artmasına bağlı olarak yükseldiği sonucuna ulaşmışlardır. Atıcı (2009) ilk ergenlik döneminde benlik saygısının, evlilik çatışması, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumu ile olan ilişkisinde, duygusal güvenliğin aracı rolüne ilişkin yaptığı araştırmada yaşın artması ile ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin yükseldiği belirtilmiştir.

Katılımcıların okudukları sınıf değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, insanlara güvenme,

eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit, kendilik kavramının sürekliliği, depresif duygulanım, psikomotor bilgiler, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği tartışmalara katılabilme derecesi alt boyutunda 11. ve 12.sınıflar arasında 12. sınıflar lehine, ana baba ilgisi alt boyutunda ise 9. ve 12.sınıflar arasında 12. sınıflar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla 12 sınıf öğrencilerinin tartışmalara katılabilme ve ana baba ilgisi düzeylerinin diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Duran (2018) yaptığı araştırmada 9. sınıfta okuyan öğrencilere göre 12. sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yaman (2019) araştırmasında öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin sınıf düzeyi arttıkça yükseldiği sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların sınıf başarısına göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında, benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit, kendilik kavramının sürekliliği, psikomotor bilgiler alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği, insanlara güvenme, depresif duygulanım, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki derecesi ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Benlik saygısı alt boyutunda sınıf başarısı orta olan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin başarısız ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, kendilik kavramının sürekliliği alt boyutunda sınıf başarısı başarısız olan katılımcıların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin orta ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, eleştiriye duyarlılık alt boyutunda sınıf başarısı başarısız olan katılımcıların eleştiriye duyarlılık düzeylerinin orta ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu, hayalperestlik ve psikomotor bilgiler alt boyutlarında sınıf başarı düzeyi başarılı olan katılımcıların hayalperestlik ve psikomotor bilgiler düzeylerinin orta ve başarısız olanlara göre daha düşük olduğu, kişilerarası tehdit alt boyutunda sınıf başarı düzeyi başarısız olan katılımcıların kişilerarası tehdit düzeylerinin orta ve başarılı olanlara göre daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Katılımcıların sınıfta kalma değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği, meydana gelen farklılığın sınıfta kalmayan katılımcılar lehine gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda sınıfta kalan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların kardeşiniz var mı sorusuna göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Kardeş sayısı 5-6 olanların kişilerarası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ana baba ilgisi alt boyutunda kardeşi olmayanlar ile kardeş sayısı 5-6 olanlar arasında kardeş sayısı 5-6 olanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla kardeşi olmayanların ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Atıcı (2009) ilk ergenlik döneminde benlik saygısının, evlilik çatışması, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumu ile olan ilişkisinde, duygusal güvenliğin aracı rolüne ilişkin yaptığı araştırmada kardeş sayısının daha yüksek olmasının ergenlerin benlik saygısı düzeylerini etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların kiminle yaşıyor sorusuna göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve baba ile ilişki alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan öğrenciler ile akrabalarıyla kalan öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ana baba ilgisi alt boyutunda yetiştirme yurdunda kalanlar ile anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar arasında anne-baba ve kardeşleriyle, anneyle ve babayla kalanlar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği, kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anne eğitim durumu ilkökul olan öğrenciler ile lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla anne eğitim durumu daha

düşük olan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında eleştiriye duyarlılık ve kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği, eleştiriye duyarlılık alt boyutunda baba eğitim durumu ilköğretim ve ortaokul olanlar ile üniversite olan öğrenciler arasında üniversite olan öğrenciler lehine; kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutunda baba eğitim durumu okur-yazar diploması yok ve ilköğretim olan öğrenciler ile üniversite olan öğrenciler arasında, baba eğitim durumu üniversite olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla baba eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık ve kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Atıcı (2009) ilk ergenlik döneminde benlik saygısının, evlilik çatışması, akraba ilişkileri ve ebeveyn tutumu ile olan ilişkisinde, duygusal güvenliğin aracı rolüne ilişkin yaptığı araştırmada anne ve baba eğitim düzeyleri daha yüksek olan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin de daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların anne meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla annesi çalışmayan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişilerarası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi boyutunda annesi çalışmayan ve özel sektörde çalışan öğrenciler ile kamuda çalışan öğrenciler arasında annesi kamu sektöründe çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla annesi çalışmayan ya da özel sektörde çalışan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği kişilerarası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların baba meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, kişiler arası ilişkilerde tehdit, psikomotor bilgiler ve kişilerarası tehdit alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Babası özel sektörde çalışan öğrencilerin hayalperestlik düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişiler arası tehdit alt boyutunda babası çalışmayan, özelde çalışan ve emekli olan öğrenciler ile babası kamuda çalışan

öğrenciler arasında kamu sektörünün lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası özel sektörde çalışan öğrencilerin kişiler arası tehdit düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir Psikomotor bilgiler alt boyutunda babası çalışmayan öğrenciler ile kamuda çalışan öğrenciler arasında babası kamuda çalışan öğrenciler lehine ve babası çalışmayan öğrenciler ile emekli olanlar arasında babası emekli öğrenciler arasında babası kamuda çalışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası çalışmayan öğrencilerin benlik saygı ölçeği psikomotor bilgilerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların ebeveyn boşanma durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği, ortalama puanları incelendiğinde, anlamlı farklılık meydana gelen kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık alt boyutlarında ebeveyni boşanmamış olan katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla ebeveyni boşanmış olan kişilerin kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Büyükşahin (2009) ve Çelikoğlu (1997) yaptığı araştırmada ebeveynleri boşanmış çocukların benlik saygısı düzeylerinin farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Buna karşılık Öztürk ve Serin (2007) araştırmalarında ebeveynleri boşanmamış çocukların benlik saygısı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların baba meslek değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, psişik izolasyon alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Ayrı ebeveynle görüşme sıklığı ayda bir kez olan ve hiç olmayan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu, sadece özel günlerde ve haftada bir gören katılımcıların kendilik kavramının sürekliliği düzeylerinin daha yüksek olduğu, iki haftada bir gören ve hiç görmeyen katılımcıların eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu, haftada bir ve yılda birkaç kez gören katılımcıların psişik izolasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların baba sağ olma durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar t testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Benlik saygısı, kendilik kavramının

sürekliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler alt boyutlarında babası sağ olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla babası vefat etmiş olan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların rehber öğretmene müracaat durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit boyutlarında rehber öğretmenlere danışmayanlar lehine, ana baba ilgisi boyutunda ise sık olarak rehber öğretmene danışan öğrenciler lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla rehber öğretmene danışmayan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha düşük olduğu, sıklıkla rehber öğretmene danışan öğrencilerin de ana baba ilgisi düzeylerinin daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların ebeveynleri ayrıldığındaki yaş durumları değişkenine göre benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar anova testi ile karşılaştırıldığında kendilik kavramının sürekliği, eleştiriye duyarlılık, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit, tartışmalara katılabilme derecesi ve ana baba ilgisi alt boyutunda anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Ebeveynleri ayrıldığında 6-11 yaş grubunda olan öğrencilerin kendilik kavramının sürekliği düzeylerinin daha yüksek olduğu, 12-18 yaş grubunda olan ve ailesiyle yaşayan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha düşük olduğu, 6-11 yaş grubunda yer alan öğrencilerin psikomotor bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu, 1-5 yaş grubunda yer alan öğrencilerin kişiler arası tehdit algı düzeylerinin daha düşük olduğu, 1-5 ve 12-18 yaş grubunda yer alan öğrencilerin tartışmalara katılabilme derecelerinin daha düşük olduğu, 12-18 yaş grubunda yer alan öğrencilerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiler alt boyutlarda değerlendirildiğinde benlik saygısı ile kendilik kavramının sürekliği,

eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit alt boyutlarında düşük düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği, buna karşılık ana baba ilgisi ve baba ile ilişki boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla benlik saygısının artması kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerini de artırmakta iken, ana baba ilgisi ve baba ile ilişki düzeylerini olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Kılıç (2015) yaptığı araştırmada öğrencilerin benlik saygılarının yükselmesine bağlı olarak soysal görünüş kaygı düzeylerini azaldığı bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Duran (2018) araştırmasında benlik saygısını yükselmesinin bireylerin kaygı düzeylerinin düşmesine katkı sağladığı belirtilmiştir. Yaman (2019) araştırmasında öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile beden memnuniyetleri arasında pozitif yönlü ilişkiler meydana geldiğini belirtmiştir.

6.SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulgularından elde sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırma bulguları doğrultusunda, karşılaştırılan hipotezlerden ulaşılan sonuçlar şunlardır;

Araştırmanın temel hipotezi olan “Tek Ebeveynli çocukların benlik saygı düzeyi İki Ebeveynli çocukların benlik saygı düzeyinden düşüktür” hipotezinde benlik saygısı ölçeğinin 12 alt boyutundan kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık alt boyutlarında farklılık meydana gelmiş diğer boyutlarda ise farklılık bulunmamıştır. Özellikle ölçeğin benlik saygısı alt boyutunda farklılık olmaması, bu hipotezin doğrulanmadığını göstermektedir. Dolayısıyla tek ya da çift ebeveynli çocukların benlik saygısı düzeylerinin birbirine benzer olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi boyutlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada bireylerin yaşlarının artmasına bağlı olarak baba ile ilişki düzeylerinin de artış gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

12. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin bazı alt boyutlarda diğer sınıf düzeylerindeki öğrencilere göre daha düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Benlik saygısı alt boyutunda sınıf başarısı orta olan katılımcıların benlik saygısı düzeylerinin başarısız ve başarılı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmada kardeşi olmayanların ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anne eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Baba eğitim durumu

daha düşük olan öğrencilerin eleştiriye duyarlılık ve kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Annesi çalışmayan ya da özel sektörde çalışan öğrencilerin benlik saygısı ölçeği kişilerarası ilişkilerde tehdit ve ana baba ilgisi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Babası çalışmayan öğrencilerin benlik saygı ölçeği psikomotor bilgilerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ebeveyni boşanmış olan kişilerin kendilik kavramının sürekliliği ve eleştiriye duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Babası vefat etmiş olan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ve psikomotor bilgiler düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Rehber öğretmene danışmayan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin daha düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ebeveynleri ayrıldığında 6-11 yaş grubunda olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Benlik saygısının artması kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerini de artırmakta iken, ana baba ilgisi ve baba ile ilişki düzeylerini olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ergenlikte aile içi çatışmaların artmasında çocukların benlik saygılarının artmasında etkili olduğu söylenebilir. Buna göre çatışmalı durumlarda anne babanın daha hoşgörülü olması, çocuğun benlik saygısının gelişimine katkıda bulunduğu öngörülebilir.

Öneriler

Erkeklerin eleştiriye duyarlılık ve ana baba ilgisi boyutlarının kızlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla kadınların ana baba ilgisinin zayıf olmasının nedenleri araştırılarak, üzerinde çalışmalar gerçekleştirilebilir. Öyle anlaşılıyor ki toplumumuzda erkek çocuklarına daha çok ilgi göstermeye devam edilmektedir. Bu durumda kızları olumsuz etkilemektedir.

Kız öğrencilerin benlik saygılarının desteklenmesi ve bu yönde eğitimlerin verilmesi, danışmanlık faaliyetlerinin yürütülmesi faydalı olacaktır.

Rehber öğretmene danışmayan öğrencilerin benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler, kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerinin daha düşük olduğu belirtilmiştir.

Okullarda, öğrencilerin ergenlik dönemi benlik karmaşasını atlatabilmeleri amacıyla, öğrencilerin kendilerini tanımasına ve kabul etmesine yönelik rehberlik ve danışma faaliyetleri düzenlenmesi ve bu amaçla benlik-benlik saygısı ölçekleri uygulanarak düşük benlik saygısına sahip olan öğrencilere yoğun destek faaliyetleri yürütülmesi sağlanmalıdır.

Okullarda, tek ebeveynli çocukların ruhsal ve duygusal durumlarının tespiti yapılarak gerekli çalışmalarla çocuklara danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Benlik saygısının artması kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikomotor bilgiler ve kişiler arası ilişkilerde tehdit düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla bireylerin olumlu psikolojik ve kişisel özelliklere sahip olmaları için benlik saygılarını geliştirici faaliyetler düzenlenmelidir.

Tek ebeveynli çocuklarının dış uyarıcılardan ve çevre müdahalelerinden tam aileye sahip çocuklara göre daha fazla etkilenmeleri, bu çocukların davranış sorunları yaşamalarına ve suça yönelmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle bu çocukların olumsuz etkenlerin denetiminden çıkarılması amacıyla önlemler alınması gerekmektedir.

Ebeveynlerin boşandığı ailelerde tek ebeveynli olarak kalan çocuğa, ebeveyn ayrılığının çocuğun kendisinden kaynaklanmadığının belirtilmesi, ayrılık nedenlerinin çocuğa açıklanması, çocuğun suçluluk duymasını engelleyeceği gibi çocuğun benlik algısını

da zedelemeyecektir. Aynı zamanda ebeveyn ayrılığı sonrası evden ayrılan ebeveynin çocukla olan temasını koparmaması çocuğun benlik saygı düzeyine etkisi yararlı olacaktır.

Anne ve baba eğitim durumu daha düşük olan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kişiler arası ilişkilerde tehdit algısı sosyal ilişkilerin geliştirilmesini engellemektedir. Bu algının düzeltilmesi amacıyla anne ve baba eğitim durumları düşük olan bireylere yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Farklı örneklemeler üzerinde benzer araştırmalar gerçekleştirilerek araştırma bulguları karşılaştırılabilir.

Araştırma tek ebeveynli bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer nitelikleri taşıyan farklı örneklemelerde araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Araştırmaya ortaöğretim öğrencileri dahil edilmiştir. Bununla birlikte üniversite yaş grubundaki bireyler ve ortaokul yaş grubundaki bireylerle benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Belediyeler, sivil toplum kuruluşları aile birliği ve dirliğini koruyacak kurslar açabilirler. T.C Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Politikalar Bakanlığı ailelere boşanmayı önleyici tedbirler kapsamında maddi , manevi ve psikolojik destek sağlamalıdır. Ayrıca aile yaşam merkezlerinin sayılarının artırılması ve bu merkezlerde sosyal çalışmacıların görev yapması sağlanmalıdır. Medyada özellikle devlet televizyonu kanallarında (TRT) ve sosyal medyada sürdürülebilir evlilikleri özendirici yayınların yapılmasını; bunun yanında çocuklara aile dirliğinin korunmasının önemine ilişkin çizgi film veya animasyon filmlerinin yaygınlaştırılmasını gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Atıcı, S. O. (2009). *İlk Ergenlik Döneminde Benlik Saygısının, Evlilik Çatışması, Akran İlişkileri Ve Ebeveyn Tutumu İle Olan İlişkisinde, Duygusal Güvenliğin Aracı Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balat, G. ve Akman, B. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(2), 175-183.
- Baldwin, S. A. ve Hoffmann, J. P. (2002). The Dynamics of Self-Esteem: a Growth-Curve Analysis, *Journal of Youth and Adolescence*, 31 (2), 101–113.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*, İstanbul İnkılap Kitabevi.
- Bearman, S.K.,Martinez, E., Stice, E., Presnell, K. (2006). TheSkinny on Body Dissatisfaction: a LongitudinalStudy of AdolescentGirls and Boys, *Journal Youth Adolescence*. 35(2), 217–229.
- Berg, P. A.,Mond, J., Eisenberg, M., Ackard, D. (2010). The Link Between Body Dissatisfaction and Self-Esteem in Adolescents: SimilaritiesAcrossGender, Age, WeightStatus, Race/Ethnicity, and SocioeconomicStatus, *Journal of AdolescentHealth*. 473, 290-296.
- Budak, B., Çelik, M., Gürel, C., Özcan, H., Subaşı, B., Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve Genç Yetişkinlik Dönemindeki Kadınlarda Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı, Depresyon ve Anksiyete İlişkisi, *Journal of MoodDisorders*. 3(3), 107-13 .
- Bulut-Serin, N. B., Aydınoglu, N. (2011). RelationshipsAmong Life Satisfaction, Anxiety and AutomaticThoughts of CandidateTeachers, *Nwsa: Education Sciences*, 6(1), 1335-1343.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş.; Çakmak Kılıç, E.; Akgün,E.Ö.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.

- Büyükşahin, Ç. G. (2007). *Lise 3. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri Ve Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: ÇÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükşahin, G. (2009). *Boşanmış ve Boşanmamış (tam) Ailelerden Gelen 11-13 Yaş Arası Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılama Biçimlerinin Sosyal Uyum Düzeyleri İle İlişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Can, Y. ve Polat, M. (2004). Kayseri İli İlköğretim Öğrencilerinde Kayak Sporuna Yönelik Fiziksel Uygunluk Normlarının Araştırılması, *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 13(1), 48- 54.
- Ceylan, İ. (2013). *Ergenlerin Benlik Saygısı ve Duygusal Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Cüceloğlu, D. (2014) . Gerçek Özgürlük
- Çakar, F. S. (2014). Otomatik Düşüncelerin Umutsuzluk Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Benlik Saygısının Aracılık Rolü, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(5), 1-16.
- Çankaya, B. (2007). *Lise I. Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çelik, E., Turan, M. E., & Arıcı, N. (2014). The role of social appearance anxiety in meta-cognitive awareness of adolescents. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 7(1), 138-147.
- Çelikoğlu, C. (1997). *Boşanmanın Çocukların Benlik Saygısına Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çepikkurt, F., Çoşkun, F. (2010). Üniversiteli Dansçıların Sosyal Fizik Kaygı ve Beden İmgelerinden Hoşnut Olma Düzeyleri, *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 1(2), 17-24.
- Çuhadaroğlu, F. (1985). Gençlerde Benlik Saygısı ile İlgili Bir Araştırma, *XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, s.107-108.

- Demirbilek, D. (2013). Tek Ebeveynli Olan ve Olmayan Ergenlerin Atılganlık Düzeyleri İle Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilek, H. ve Aksoy, A. B. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı ile Anne-Babalarının Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14 (3), 95-109.
- Doğru, B. (2018). *Ergenlerde Sosyal Görünüş Kaygısının Benlik Saygısı Ve Otomatik Düşünceler Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmezer, S. (1990). *Sosyoloji* (10.baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Duman, S. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dusek, J. B. (1987). *Adolescent Development and Behavior*. PrenticeHallinternationalEnglewoodCliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Ekinci Vural, D. (2006), *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10, (10), 7-16.
- Eriş, Y. ve İkiz, F. E. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri, *TurkishStudies*, 8, (6), 179-193.
- Erol, Z. (2000). *15-16 Yasları Arasındaki Çalışan, Resmi Lise ve Endüstri Meslek Lisesine Devam Eden Gençlerin Özsaygı Düzeyleri ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: MÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Erşan, E., Doğan, O. ve Doğan, S., (2009). Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi ve Bazı Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4.2, 36-37.
- Eşer, H. (2005). *Üniversite Öğrencilerinde Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi. Bursa: UÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fincham, F. D. (1998). Child Development And Marital Relationships, *Child Development*, 69, (2), 543-574.
- Gizir, C. A. (2016). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28).
- Gomez, R. ve McLaren, S. (2007). The Inter Relations Of Mother and Father Attachment, Self-Esteem and Aggression During Late Adolescence, *Aggressive Behaviour*, 33, 160-169.
- Gordis, E. B., Margolin, G., ve John, R. S. (1997). Marital Aggression, Observed Parental Hostility, And Child Behavior During Triadic Family Interaction, *Journal of Family Psychology*, 11, 76-89.
- Gözüylmaz, A. (2011). *Evli Ergenlerde Beden İmgesi ve Benlik Saygısının Gebelik Durumuna Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Grych, J. H., Harold, G. T. ve Miles, C. J. (2003). A Prospective Investigation Of Appraisals As Mediators Of The Link Between Interparental Conflict And Child Adjustment, *Child Development*, 74, 1176-1193.
- Grych, J.H., Seid, M., ve Fincham, F.D. (1992). Assessing Marital Conflict From the Child's Perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale, *Child Development*, 63, 558-572.
- Gümüş, A. E. (2006). Sosyal Kaygının Benlik Saygısına ve İşlevsel Olmayan Tutumlara Göre Yordanması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26, 63-75.
- Hamarta E., Demirbaş E. (2009). *Lise Öğrencilerinin Utangaçlık ve Benlik Saygılarının Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Açısından İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

- Harold, G. T. ve Conger, R. (1997). Marital Conflict and Adolescent Distress: The Role of Adolescent Awareness, *Child Development*, 68, 330–350.
- Harter, S. (1983). *The Development of the Self-Esteem*, Handbook of Child Psychology: Social and Personality Development. In M. Hetherington (ed.). New York: Wiley.
- Hatipoğlu, Z. (1996). *Ergenlik Çağındaki Öğrencilerin Benlik Tasarım Düzeyleri İle Algılanan Anne Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Henggeler, S.W. (1989). *Delinquency in Adolescence*, Nowburry Park, London: SagePublication, Inc.
- İnanç, B. Y., ve Yerlikaya, E. E. (2017). *Kişilik kuramları*. Pegem Atıf İndeksi, 1-339.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *Family and Human Development Across Cultures: A View From the Other Side*, Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaner, S. (2000). Akran İlişkileri Ölçeği İle Akran Sapması Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, (1-2); 28-36.
- Karlı, E. (2019). Modernleşme Sürecinde Çözülen Aile Yapısı ve Kadının Yeniden İnşası, *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 1-14.
- Kılıç, M. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Görünüş Kaygıları ile Benlik Saygıları ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Kızıldağ, Ö. ve Şendil, G. (2006). Evlilik Çatışması Ve Çocuk Davranış Problemleri Arasındaki İlişkilerin Bilişsel Bağlamsal Çerçeve Açısından İncelenmesi, *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 26, 1-20.
- Kitzmann, K. M. ve Cohen, R. (2003). Parents' Versus Children's Perceptions Of Interparental Conflict As Predictors Of Children's Friendship Quality, *Journal of Social and Personal Relationships*, 20 (5), 689-701.

- Korkmaz, M. ve Uysal, Ş. (1996). *Yetişkin Örneklem İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlilik Ve Geçerlik Çalışması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Köse, N. (2015). Ergenlerde Akran İlişkilerinin Mutluluk Düzeyine Etkisi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 1-6.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi. İstanbul
- Kurtoğlu, E. (2009). *Lise Öğrencilerinde Gözlenen Saldırganlık Düzeylerinin Otomatik Düşünceler, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Martinez, I. ve Garcia, F.C. (2008). Internalization of Values and Self-Esteem Among Brazilian Teenagers From Authoritative, Indulgent, Authoritarian, and Neglectful Homes, *Adolescence Journal*, 43, 13-29.
- Mechanic, D. ve Hansell, S. (1989). Divorce, Family Conflict and Adolescents' Wellbeing, *Journal of Health and Social Behavior*, 30, 105-116.
- Nichols, M.P. (2013). *Aile Terapisi Kavramlar ve Yöntemler*, O. Gündüz (Çev.) Kaknüs Yayınları. İstanbul.
- Nixon, J.A (1995). *The Differences in Academic Self-Esteem For a Full-Day and a Half-Day Kindergarten*, Kansas: Kansas State University.
- O'Brien, M. U., Weissberg, R. P. ve Munro, S. B. (2005). Reimagining Education: In Our Dream, Social And Emotional Learning - or SEL – Is A Household Term, *Greenmoney Journal*, 14, 2.
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yalnızlık, Benlik Saygısı ve Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin ve Bu Düzeyler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oktan, V. ve Şahin, M. (2010). Kız Ergenlerde Beden İmajı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), (2010). ISSN: 1303- 5134.
- Öğüt, F. (2001). *Sosyal Uyum ile Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öner, N. (1997). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*, 3.Baskı, Boğaziçi Üniv. Yayınları, İstanbul, ss.458-460.
- Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler, *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9.
- Öztürk, N., Kutlu, M. ve Atlı, A. (2011). Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin Karar Verme Stratejileri Üzerindeki Etkisi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2).
- Öztürk, S. (2006). *Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar İle Aynı Yaş Grubundaki Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı Ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, S. ve Serin Bulut, N. (2007). Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar İle Aynı Yaş Grubundaki Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı Ve Kaygı Düzeyleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 117-128.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Snyder, J. R. (1998). Marital Conflict and Child Adjustment: What About Gender?, *Developmental Review*, 18, (3), 390-420.
- Sümer, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Culturally Relevant Parenting Predictors of Attachment Security: Perspectives from Turkey*, In P. Erdman & N. Kok Mun (Eds.).
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış, *Türk Psikoloji Yazıları*, 13, (25), 42-59.
- Şahin, E. (2012). *Bazı Değişkenlere Göre İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Sosyal Görünüş Kaygıları*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Tezcan, M. (2010). *Sosyolojiye Giriş*, Anı Yayınları, Ankara.
- Topçu, N. (2006). *Sosyoloji*, Dergah Yayınları, İstanbul.

- Torucu, B. K. (1990). *13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Ana- Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tümkiye, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2013). Ergenlerin Kişilerarası İlişkilerini Etkileyen Sosyal Yaşantı Değişkenlerinin İncelenmesi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24, 163-178.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2018), Evlenme ve Boşanma İstatistikleri <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13469> (03.10.2019 tarihinde erişilmiştir.)
- Uluğ, M. ve Candan, G. (2008). Parçalanmış Aile Sorununun Öğrenciye Etkisi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Psikolojisi Sempozyumu* içinde, 22-23 Mart, İstanbul.
- Ulusoy, D. ; Demir, N.Ö. ve Baran, A.G. (2005). Parçalanmış Aile Ve Gençlerde Sapmış Davranışlar: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği, *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (2). 61- 66.
- Uşaklı, H. (2013). Eşinden Ayrılmış Annelerin Görüşü Açısından Çocuklarının Sorunları, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 195-208.
- Uyanık Balat, G. ve Akman, B. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:2. 175-183.
- Ünüvan, A. (2007). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne ve Baba Tutumları ile Kendine Saygı Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Vatansever, S. (2017). *Lisanslı Spor Yapan ve Yapmayan Ergenlerin Mental İyi Oluş, Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı ve Algılanan Sosyal Destek Açısından Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaman, C. (2019). *Engelli Kardeşe Sahip Olan Ve Engelli Kardeşe Sahip Olmayan Bireylerde Yaşam Memnuniyeti Ve Benlik Saygısının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavuzer, Y. ve Karataş, Z. (2012). Ergenlerde Otomatik Düşünceler İle Fiziksel Saldırganlık Arasındaki İlişkide Öfkenin Aracı Rolü, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23, 1-7.

Yazgan-İnanç, B., Bilgin, M. ve Atıcı-Kılıç, M. (2004). *Gelişim psikolojisi çocuk ve ergen gelişimi*. Adana: Nobel Kitabevi.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz ?

K ()

E ()

2. Yaşınız?

13-14 ()

15-16 ()

17-18 ()

18+ ()

3. Kaçınıcı sınıftasınız?

9.sınıf ()

10. Sınıf ()

11. Sınıf ()

12. Sınıf ()

4. Sınıf ortalamanız nedir?

Başarısız ()

Orta ()

Başarılı ()

5. Sınıfta kaldığınız oldu mu?

Evet ()

Hayır ()

6. Kardeşiniz var mı?

Evet ()

Hayır ()

7. Var ise kaç tane ?

1-2 () 3-4 () 5-6 ()

8. Kiminle Yaşıyorsunuz ?

Anne, Baba ve kardeşlerimle ()

Annemle birlikte ()

Babamla birlikte ()

Yetiştirme Yurdunda ()

Akrabalarım ()

Diğer ise belirtiniz.....

9. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-Yazar Değil ()

Okur-Yazar diploma yok ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

10. Babanızın eğitim durumu nedir?

- Okur-Yazar Değil ()
Okur-Yazar Diploması yok ()
İlkokul ()
Ortaokul ()
Lise ()
Üniversite ()

11. Annenizin mesleği:

12. Babanızın mesleği:

13. Ebeveynlerinizin boşanmış durumda mı?

Evet ()

Hayır ()

14. Ebeveynleriniz boşanmış ise yanında yaşamadığınız ebeveyninizle hangi sıklıklarda görüşüyorsunuz?

Her gün ()

Haftada bir kez ()

iki haftada bir kez ()

Ayda bir kez ()

Yılda birkaç kez ()

Sadece özel günlerde ()

Hiç görmüyorum ()

15. Anne sağ mı?

() Evet () Hayır

16. Baba sağ mı?

() Evet () Hayır

17. Okulunuz da Rehber Öğretmeninize herhangi bir yardım için müracaat ettiniz mi?

Evet sık olarak () Bazen () Hayır ()

18. Anne veya Babanızdan biri vefat ettiğinde ya da ayrı yaşamaya başladığında kaç yaşındaydınız?

1-5 ()

6-11 ()

12-18 ()

Ailemle yaşıyorum ()

EK 2. ROSENBERG BENLİK SAYGI ÖLÇEĞİ

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum

() Çok doğru

() Doğru

() Yanlış

() Çok yanlış

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

- Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
3. Genelde kendimi başarısız biri olarak görme eğilimindeyim.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
5. Kendimle gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
 Çok Doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
7. Genel olarak kendimden memmunum.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
8. Kendime karşı daha fazla saygı duymayı isterdim.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış
 Çok yanlış
10. Bazen kendimin hiç de yeterli biri olmadığını düşünüyorum.
 Çok doğru
 Doğru
 Yanlış

Çok yanlış

11. Kendiniz hakkındaki düşünceleriniz değişkenlik gösterir mi, yoksa her zaman aynı mıdır?

- Çok değişir
 Zaman zaman değişir
 Çok az değişir
 Hiç değişmez

12. Hiç kendiniz hakkında bir gün bir görüşe, başka bir gün farklı bir görüşe sahip olduğunuzu farkettiğiniz olur mu ?

- Evet, sık sık olur
 Evet, bazen olur
 Evet, nadiren olur
 Hayır, hiç olmaz

13. Kendim hakkındaki görüşlerimin çok çabuk değiştiğinin farkettim.

- Doğru
 Yanlış

14. Kendim hakkında bazı günler olumlu , bazı günler ise olumsuz düşüncelere sahip oluyorum.

- Doğru
 Yanlış

15. Şu günlerde kendim hakkındaki görüşlerimihiçbirşeyin değiştirmeyeceğine inanıyorum.

- Doğru
 Yanlış

16. Başınıza gerçekten bir şey geldiğinde kimse sizin durumunuzla pek ilgilenmeyecektir.

- Doğru
 Yanlış

17. İnsan doğasında yardımlaşma gerçekten vardır.

- Doğru
 Yanlış

18. Bazı kişiler insanların büyük çoğunluğunun güvenilebilir olduğunu , bazıları ise insanlarla ilişkilerde çok güvenilmeyeceğini söylerler. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

- Doğru
 Yanlış

19. Dikkatli davranmazsanız insanlar sizi kullanacaktır.

- Doğru
 Yanlış

20. İnsanlar daha çok başkalarına yardım etmeye mi, yoksa kendi çıkarlarını düşünmeye mi eğilimlidirler?

- Başkalarına yardım etmeye
 Kendi çıkarlarını düşünmeye

21. Eleştiriyeye karşı ne kadar hassassınızdır?

- () Çok fazla hassas
() Oldukça hassas
() Az hassas
() Hassas Değil
22. Eleştiriyi ya da azarlama beni çok incitir?
() Doğru
() Yanlış
23. Yanlış yaptığınız bir şey için biri size güldüğünde veya suçladığında ne kadar rahatsız olursunuz?
() Çok fazla rahatsız olurum.
() Oldukça rahatsız olurum.
() Rahatsız olmam.
24. Genelde ne kadar mutlusunuzdur?
() Çok mutlu
() Mutlu
() Pek mutlu değil
() Çok mutsuz
25. Genelde oldukça mutlu bir kişi olduğumu düşünüyorum.
() Doğru
() Yanlış
26. Genel olarak kendinizi neşeli bir ruh hali içinde mi , yoksa neşesiz bir ruh hali içinde mi hissedersiniz?
() Çok neşeli ruh hali içinde
() Oldukça neşeli ruh hali içinde
() Ne neşeli , ne de neşesiz bir ruh hali içinde
() Oldukça neşesiz ruh hali içinde
27. Hayattan çok zevk alıyorum.
() Doğru
() Yanlış
28. Ben de mutlu gördüğüm kişiler kadar mutlu olabilmeyi isterdim.
() Doğru
() Yanlış
29. Kendinizi kederli ve karamsar hissettiğiniz olur mu ?
() Çok sık
() Sık
() Ara sıra
() Nadiren
() Hiçbir zaman
30. Çoğu zaman bir şey yapmak yerine hayal kurmayı tercih ediyorum.
() Doğru
() Yanlış
31. Bana hayalperest denilebilir.
() Doğru
() Yanlış
32. Zamanın büyük kısmını hayal kurmakla geçiririm.
() Doğru

- () Yanlış
33. Gelecekte nasıl bir insan olacağımız ile ilgili hayal kurar mısınız?
() Çok sık
() Bazen
() Nadiren veya hiçbir zaman
34. Hiç uykuya dalma ya da uyku sürekliliği açısından sıkıntınız olur mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
35. Hiç ellerinizin sizi rahatsız edecek kadar titrediği olur mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
36. Hiç sizi rahatsız edecek kadar sinirliliğiniz olur mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
37. Hiç sizi rahatsız edecek kadar çarpıntı hissettiğiniz olur mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
38. Hiç sizi rahatsız edecek kadar başınızın içinde basınç hissettiğiniz olur mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
39. Şu sıralar hiç tırnak yiyor musunuz?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
40. Egzersiz veya çalışma zamanları dışında hiç sizi rahatsız edecek kadar nefes darlığı hissettiğiniz oldu mu?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
41. Hiç sizi rahatsız edecek kadar ellerinizde terleme olur mu ?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
42. Hiç rahatsız edici baş ağrıları çeker misiniz?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren

- () Hiçbir zaman
43. Hiç rahatsız edici kabuslar görür müsünüz ?
() Sık sık
() Bazen
() Nadiren
() Hiçbir zaman
44. Ulusal veya uluslar arası önemli bir konuda görüşünüzü belirttiğinizde birisi size gülerse ne hissedersiniz ?
() Çok incinirim ve rahatsız olurum
() Biraz incinirim ve rahatsız olurum
() Beni pek fazla etkilemez.
45. Ulusal veya uluslararası sorunlar tartışıldığında genellikle kötü izlenim bırakacak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.
() Doğru
() Yanlış
46. Toplumsal konularla ilgili tartışmalarda insanları kızdıracak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.
() Doğru
() Yanlış
47. Uluslar arası konuları tartışır mısınız?
() Pek çok
() Oldukça
() Çok az
() Hiçbir zaman
48. Arkadaşlarınızla birlikte uluslar arası konuları tartıştığınız zaman tutumunuz nasıl olur ?
() Sadece dinlerim
() Arada bir görüş bildiririm
() Konuşmaya eşit oranda katılırım
() Diğerlerini ikna etmeye çalışırım
49. Siz 10-11 yaşlarındayken anneniz arkadaşlarınızı tanır mıydı?
() Hepsini tanırdı
() Çoğunu tanırdı
() Bazılarını tanırdı
() Hemen hemen hiç birini tanımazdı
50. Bu dönemde babanız arkadaşlarınızı tanır mıydı?
() Hepsini tanırdı
() Çoğunu tanırdı
() Bazılarını tanırdı
() Hemen hemen hiç birini tanımazdı
51. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **iyi** olduğunda anneniz çoğu zaman ilgilenmezdi.
() Doğru
() Yanlış
52. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **iyi** olduğunda babanız çoğu zaman ilgilenmezdi.
() Doğru
() Yanlış

53. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **kötü** olduğunda anneniz çoğu zaman ilgilenmezdi.
() Doğru
() Yanlış
54. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **kötü** olduğunda babanız çoğu zaman ilgilenmezdi.
() Doğru
() Yanlış
55. Sizce diğer aile bireyleri sizin söylediğiniz şeylerle ne kadar ilgilenirler ?
() Çok ilgilenirler
() Oldukça ilgilenirler
() İlgilenmezler
56. Büyümekte olduğunuz dönemde babanızın en çok tuttuğu çocuğu kimdi?
() Ben
() Ağabeyim
() Ablam
() Erkek kardeşim
() Kız kardeşim
() Bildiğim kadarıyla çok tuttuğu birisi yoktu
57. Bu dönemde babanız arkadaşlarınızı tanır mıydı?
() Hepsini tanırdı
() Çoğunu tanırdı
() Bazılarını tanırdı
() Hiç birini tanımazdı
58. Anne ve babanızın hangisi ile daha rahat konuşabiliyorsunuz ?
() Babamla çok daha fazla
() Babamla biraz daha fazla
() Her ikisi ile eşit oranda
() Annemle biraz daha fazla
() Annemle çok daha fazla
59. Anne ve babanızın hangisi sizi daha çok över ?
() Babam çok daha fazla
() Babam biraz daha fazla
() Her ikisi eşit oranda
() Annem biraz daha fazla
() Annem çok daha fazla
60. Anne ve Babanızın hangisi size daha çok şefkat gösterir?
() Babam çok daha fazla
() Babam biraz daha fazla
() Annem çok daha fazla
() Annem biraz daha fazla
() Her ikisi eşit oranda
61. Anne ve babanız anlaşamadıkları zaman siz genellikle hangisinden yana olursunuz?
() Çok daha fazla olarak babamdan yana
() Biraz fazla olarak babamdan yana
() Eşit oranda her ikisinden yana
() Biraz fazla olarak annemden yana
() Çok daha fazla olarak annemden yana
62. Yalnız bir insan olmaya eğilimli misiniz ?
() Doğru

Yanlış

63. İnsanların çoğu sizin nasıl bir kişi olduğunuzu bilirler mi, yoksa çoğunun sizi gerçekten tanımadıklarını mı düşünürsünüz ?

Çoğu benim nasıl biri olduğumu bilir

Çoğu gerçekten beni tanımaz

EK 3.ETİK KURUL ONAYI

www.uskudar.edu.tr
Altunizade Mahallesi Haluk Türksoy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: 61351342-/ 2019-127

27/02/2019

Sayın Doç.Dr. İbrahim GÜRSES
(Hicran YALÇINER)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 27/02/2019 tarihinde yapılan 02 No.lu toplantısında "Tek Ebeveynli Ve İki Ebeveynli Aile Çocuklarının Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma (Bursa İli Örneği)" adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhur TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

EK 4. MEB İZİNİ

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86896125-605.01-E.10178528
Konu : Hicran YALÇINER'in Araştırma İzni

23.05.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Millî Eğitim Bakanlığının Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 22/08/2017 tarihli ve 2017/25 sayılı Genelgesi.

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet yüksek lisans öğrencisi Hicran YALÇINER'in "Tek Ebeveynli Ve İki Ebeveynli Aile Çocuklarının Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışması, Üsküdar Üniversitesinin 15/05/2019 tarihli ve 2463 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet yüksek lisans öğrencisi Hicran YALÇINER'in "Tek Ebeveynli Ve İki Ebeveynli Aile Çocuklarının Benlik Saygı Düzeylerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma" konulu çalışmasını **Osmangazi ilçesine bağlı Hüma Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Gazi Anadolu Lisesi, Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Zübeyde Hanım Meslek Ve Teknik Anadolu Lisesinde uygulama yapma isteği** ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın **okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aklı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması** komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ekrem KOZ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
23.05.2019

Mustafa KAHYA
İl Millî Eğitim Müdür V.

Adres : Hocahasan Mh. İlbahar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konagı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No:(0224) 445 16 00 Fax: 445 18 10

E-posta: arge16@meb.gov.tr İnternet Adresi: http://bursa.meb.gov.tr

Bilgi için : Ergin SEYMEN
AR-GE VHKİ
(0224) 215 25 39

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden: **ae58-648d-39b3-9162-2205** kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Hicran YALÇINER

Doğum Yeri ve Tarihi : 02/12/1993

Yabancı Dili : 65

İletişim (Telefon/e-posta) : 0537 837 37 48 / hicranyalciner@gmail.com

Eğitim Durumu(Kurum ve Yıl)

Lise : Zübeyde Hanım Anadolu ve Kız Meslek Lisesi (2007-2011)

Lisans : Atatürk Üniversitesi / Sosyal Hizmetler (2012-2016)

Yüksek Lisans : Üsküdar Üniversitesi/ Sosyal Hizmetler (2018-halen)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar : Pırıltı Anaokulu

Özel Tan Eğitim Kurumları